

Üdvözülhet-e a lelkipásztor?

I. Sub cruce Christi.

Mindenható Isten! Szerető Mennyei Atyánk! A nagyhét küszöbén alázattal hajtom meg előtted fejemet, mert eszembeveszem mindazokat, amiket üdvösségem érdekében cselekedtél. Krisztus megsebesítettett a mi bűneinkért, megrontatott a mi vétkeinkért, betegségeinket viselte, fájdalmainkat hordozta, békességünknek büntetése van rajta, hogy az ő sebével gyógyuljunk meg. Engedd jó Istenem most és mindenkoron átéreznem, hogy mindaz, ami történt a Krisztussal, miattam is történt. Ne ugy hirdessem a nagyhét eseményeit, mint amelyek csak hiveimre tartoznak, hanem gyülekezetem népével együtt magam is álljak oda a Krisztus keresztje alá, hadd permetezzék reám is az Isten fiának szabadító vére! Amen.

Április 1. A sátán kikért benneteket. Lukács ev. 22, 31—32. A nagyhét mindig az ítélet ideje. Most lehet lemérni a bűn rettenetességét. Most lehet meglátni, milyen nagy árat kell fizetni akárcsak a „baba-bűnökért” is. A mi bűneink a Krisztus halálába, az Isten fiának halálába, az Isten fiának halálába kerültek... De a nagyhét eseményei leleplezik a bűnös embert is. Jézus tanítványait igazán a nagyhéten lehet megismerni. Belekerülnek a sátán rostájába és egyszerre megtetszik: kiben mi lakozik! A rostálás szétválasztja a tiszta búzát és a polyvát. Az értéktelen aláhull és megsemmisül. De gondoljunk arra is, hogy a tanítványok minden idők lelkipásztorait is képviselik s így a nagyhét leleplez engemet is, tégedet is. Régóta tudjuk, hogy a sátánnak mindig különös gondja volt a lelkipásztorokra, kikér bennünket, hogy megrostáljon, mint a búzát... Mi lesz ennek a nagyheti rostálásnak az eredménye?

Április 2. Ki a nagyobb? Lukács ev. 22, 24—25. Mind a tizenkettő nagyon jól tudja, hogy Uruk és Királyuk előtt a fájdalom útja áll s annak legvégén a kereszt sötétlik. A legtermészetesebb az lenne, ha feltámadna szívükben az együttérzés és minden gondolatukat lekötne a Krisztus szenvedése. De ehelyett elkapja őket a nagyravagyás és nagycsüörtökön egymással versengve azt akarják eldönteni: ki a nagyobb?... Ime, hogyan uralkodik még a tanítványokon is e világ szelleme. A halálra készülő Mester mellett is a legsürgősebb a rangkérdés eldöntése. Milyen szomorú leleplezés ez!... Hát én mire fordítom figyelmemet a nagyhéten? Nem érdekelnek-e jobban még most is a világ eseményei, a politikai és pártharcok, vagy önmagam nagyságának keresése, mint a Krisztus vérenek megindulása? Mennyire vagyok a Krisztus híve?... Megmutatják a nagyhetet átölelő érzéseim, gondolataim és cselekedeteim. Megmutatja nagyheti életem!

Április 3. Nem gondolsz az Isten dolgaira. Máté ev. 16, 21—23. Péter fel akarja tartóztatni Jézust a szenvedések útján. Feddőző szóval mondja: „Mentsen Isten, Uram! Nem eshetik ez meg tevéled.” Milyen távol van

ebben a pillanatban Jézustól még Péter is! Három évig vele járt, reá figyelt, de most világlik csak ki, hogy a két lélek két világot képvisel. Nem érti a tanítvány a Mestert. Olyan nagy a szakadék a két lélek között, mint Jézus és a sátán között. „Távozz tőlem sátán“. Hányszor kell éreznünk ezt a Krisztustól elválasztó, nagy közbevetetést nekünk is. Pedig mennyit forgatjuk a Bibliát. Prédikáljuk sokszor egy életen keresztül és mégis megfoghatatlan kijelentésekbe, érthetlenségekbe ütközünk, mint Péter. Nem gondolunk az Isten dolgaira... az Isten bölcsességének és tudományának mélységére, hanem csak az emberi dolgokra. Kétkedéseim, racionális okoskodásaim közepette, hányszor kellene nekem is hallani a Krisztus kemény dorgálását: Távozz tőlem!...

Április 4. Mit alusztok? Lukács ev. 22, 39—46. Vigyázni kellett volna nekik. Nem sokáig, éppen csak egy óra hosszat. Csak addig, amíg Jézus újra megvívja harcát a kísértővel — a győzelemig. És nem tudtak kitartani. Vigyázásukkal nem tudták fedezni Mesterük szent harcát. Elaludtak. Magára hagyták az érettük tusakodót... Hát nem világos bizonyossága ez annak, hogy Krisztus ügyét nem tudták a maguk ügyének tekinteni, nem tudtak vele közösséget vállalni, különben lehetetlen lett volna a nemtörődömség álmába merülniök... Hányszor megtörténik ez velünk is! Papi szolgálatunk — még akkor is, ha megadatik a 40 év kitöltése — alapjában véve milyen rövid. Másoknak azt prédikáljuk, hogy 40 év az Isten szeme előtt, csak egy pillantásnyi idő... És ezalatt is hányszor megfáradunk a vigyázásban, elaluszunk. Míg Krisztus ma is vívja rettenetes harcát Béliálal, mi tanítványai hányszor állunk lecsüggesztett karokkal?... Keljetek fel, imádkozzatok!

Április 5. Beméne a sátán Judásba. Lukács ev. 22, 1—6. Nem szabad elbizakodni! Még azoknak sem, akik állandóan a Krisztus közelében tudják, vagy érzik magukat. Ime, a sátán, mint ordító oroszlán jár körül, ke-resvén kit elnyeljen. Judást a Jézus közvetlen közeléből ragadja el. Tanítványból árulóvá teszi. A sátánnal szemben nem adott védelmet sem tanítvány-volta, sem az, hogy élt az úrvacsorával, sem az, hogy tanítványtársai testvéri közösségében élt. Ha valakit a sátán lélekben elszakított a Krisztustól és hitelenné tett, akkor az Ige és a szentségek csak napvilágra hozzák az elszakadást. Judáson az Ige és a szentség vétele hajtja végre az ítéletet... Jaj, mennyire kell vigyázni nekem is. Ha megingat és elszakít a sátán, akkor minden igehirdetésem és úrvacsoravételem önmagamra hányt ítéletté lesz. Elöttem szalad Judás, a kárhózat gyermeke és lóbálja kezében az akasztókötelet...

Április 6. Mind elfutának. Máté ev. 26, 55—56. Pedig mennyit fogadkoztak! Életüket és vérüket ígérték. Péter lángolva jelenti ki: „Uram, teveled kész vagyok mind tömlőcre, mind halálra menni!“ Az utolsó vacsorán sértődötten mind igazolni próbálja magát, a hűségét, a kitartását, de amikor törésre kerül a dolog, beteljesedik a prófétálás: mind elfutának!... Szégyenkezve hajtom meg a fejemet. Nem merek ítékezni a tanítványok felett... Bibliára tett kézzel én is papi esküt tettem..., hűveimet hányszor lelkesítem kitartó bizonyágtevésre..., eszembe jutnak konfirmandusaim, akik tőlem tanulták meg a ragaszkodás szavát: Akár élek, akár halok... De ha egyszer keményebb próbára tétetnék az a papi eskű, ha veszedelem, gúny, és ostor kísérné szolgálatomat, hogyan tudnám kitördelni ma-

gamból a hitvallást: „Kincsünk... életünk... nők... és gyermekünk... mennyországunk megmarad!...“

Április 7. Nem ismerem őt! Lukács ev. 22, 54—62. Milyen sokszor elprédikáltam már ennek a szegény Péternek szomorú esetét! A szalmaláng Péter... a gyáva Péter... a Krisztust megtagadó Péter. Egyetlen gondja, hogy magát mentse meg és emiatt még a Krisztust is veszni hagyja. Semmivel sem kisebb a bűne, mint Judásé!... Mind ez fájdalmas igazság... De ugyanakkor oda álltam-e, hogy én is vállaljam a Péter büntetését? Engedtem-e, hogy engemet is megverjen a Krisztus tekintete, szelíd szeme, szótalán ajaka! Hiszen a magam féltése, existenciám kérdése nálam is mindennapos dolog. A Krisztus féltése mikor és mennyi gondot okozott nekem?... Péter keservesen sírt... Siratta önmagát, elbukását, gyengeségét, hűtlenségét. Összetörten áll a kereszt alatt. Én?... Mentéseket szoktam keresni. Vádolom a körülményeket, a falut, mely kiöli az ambiciót, a száraz gyülekezetet, mely magamra hagy, az anyagi gondokat, melyek a földre tepernek... Mikor tudom már egyszer elérni Pétert és a nagypénteki kereszt alatt minden megtegetődés nélkül, mikor tudom elsiratni bűnös önmagamat?...

Április 8. Ki nem vala részes. Lukács ev. 23, 50—53. Arimathiai József, a zsidó nagytanács tagja „nem volt részes“ a Krisztus elítélésében. Meggyőződésével szembe mer szállni a tömeg véleményével. A titkos tanítvány most egyszerre hitvalló tanítvánnyá lesz. Amikor a „hivatalos“ tanítványok elfutnak és eltemetni sem merik Megváltójukat, a homályból előlép Arimathiai József és nem törődve a következményekkel, megvallja ragaszkodását Krisztushoz. Pedig Arimathiai József nem volt „választott“, „elhívott“ tanítvány, neki nem lehetett „becsületbeli ügye“ valamit is kockáztatni a Krisztusért. És mégis!... Luther mondja egy helyen: „A Krisztus igaz követői minden korban csak ritkán felbukkanó, fehér hollók.“ Jól kell vigyáznom és imádkoznom, hogy amíg másoknak prédikálok, magam valahogy méltatlanná ne legyek. Ragaszkodó hitben és Krisztust követő életben nem jár-e előttem, a lelkipásztor előtt, valamelyik egyszerű hívem, akinek ajaka helyett életének cselekedetei prédikálnak!...

II. Post festa.

Mindenható Isten! Szerető Mennyei Atyánk! Drága, nagy ünnepekkel ajándékoztál meg! Ismét arra méltattál, hogy bizonyosságot tehetek a te néped előtt azokról a dolgokról, melyeket szem nem látott, fül nem hallott, melyeket az emberek szíve meg sem is gondolt, amelyeket te magad készítettél a téged szeretőknek. Ime megengeded, hogy élő szívekbe írjam a feltámadott Krisztus üzenetét: Elnyeletett a halál diadalra... „én vagyok a feltámadás és az élet, aki énbennem hisz, ha meghal is él.“ Hogyan végzem husvétii papi szolgálatomat?? Ugy-e, mint aki hivatalos kötelességét végzi a híványlevél kötelezése alapján, vagy pedig úgy, mint aki szívét adja, hogy támadjon hitből hit, életből új élet... Uram, te a szívekbe látsz, te mindent tudsz. Légy segítségül az én hitetlenségemben! Ámen.

Április 9. Mondjátok meg Péternek! Márk ev. 16, 6—7. Ez a Péter igazán nem érdemelte meg, hogy Krisztus mégegyszer szóbaálljon vele. Mi emberek legalább is így bántunk volna el vele. Aki megtagad, én is megtagadom... És a feltámadott Krisztus legelső szavával mégis ezt az elbu-

kott Pétert keresi. Jézus megérzi, hogy akinek legjobban belesajdult a szíve a nagyhét szomorúságába, annak kell legelsőben segítségére sietni a husvét vigasztalásával. És Péterre, az önmagát elsrató Péterre bizza Jézus a feltámadás örömhírét. — Reám is bizza! Nem azért, mintha érdemem volna erre a kitüntetésre. Én is csak úgy jutottam hozzá, mint Péter. Az egész nagyhéten elbukott tanítványok arcába tekintve — önmagamra ismertem. Sőt én még messzebbre estem! Én nem is sirattam bűnös önmagamat... Nem vagyok méltó. Még arra sem, hogy Krisztus szóljon hozzám s Ő mégis reám bizza a husvétii öröm prédikálását. A kegyelemnek micsoda kitüntetése ez! Vajjon, hogyan felelek meg nagy megbízatásomnak?...

Április 10. Pedig mi azt reméltük... Lukács ev. 24. 13—27. Az emmausi vándorok eme kijelentésében nemcsak végtelen szomorúság, nemcsak gyökeres kiábrándulás szorong, hanem hitelenség is. Jó előre hánszor kijelentette, hánszor megmondatta Jézus, hogy a halál után nem marad a sirban, feltámad. S a tanítványok még sem merik hinni a husvétii örömhírt. Menekülnek önmaguk elől Emmaus felé s szívükben a halott Krisztust viszik magukkal. Ugy is mondhatnók, hogy az emmausi vándorokra husvét virradt husvétii hit nélkül. — Olvastam, hogy a magyar protestantizmus egyik néhai nagynevű püspöke, őszintén megvallotta, sőt leírta, hogy ő a Krisztus feltámadásáról tudósító evangéliomot nem tudta alázatos, bátor hittel elfogadni és magáévá tenni. „Krisztus valósággal és mindörökre meghalt“ — mondotta és írta. Nem tudom, hány pap helyett beszélt és írt a néhai püspök?... Bátoratlan, okoskodó bölcselkedéssel nem a halott Krisztust őrzöm-e én is?... Husvét virradt rám husvétii hit nélkül?...

Április 11. Maradj velünk! Lukács ev. 24, 28—35. Ezzel a marasztaló kéréssel fejeződik be az emmausi vándorok husvétii története. Milyen meglepő, hogy a feltámadott Krisztus hitetlen tanítványai előtt nem inkognitóját fedi fel, nem önmagára mutat ezt mondván: Ne hitetlenkedjete, nyissátok ki a szemeteket, ime itt áll előttetek a feltámadott Krisztus... Nem ezt teszi, hanem utal az Írásokra, amik felőle megirattak. Jézus az emmausi vándorok hitelenségét nem kézzel fogható tényekkel, hanem az Igével győzi le. Az Ige nyomán támadhat csak a boldog hittel teli könyörgés: Uram maradj velünk!... Az Ige nyomán ébreszt a Szentlélek hitet... Kételkedések ostromakor mielőttünk is ez az út áll. Mélyebbre kell ásni az Írásokban. Ne kézzel fogható tényeket, észkokokat, racionális magyarázatokat várjunk, hanem több Igét, mindent legyőző Igét. Husvétkor is! Theologus in scripturis nascitur!

Április 12. Semmiképpen el nem hiszem! János ev. 20, 24—25. Igen, ez Tamás! Ő nem búsuló szomorúság szavaiba takargatja hitelenségét, hanem kereken kimondja: Semmiképpen el nem hiszem! Az emmausi vándorok félénk, tapogató, szégyenkező hitelensége mellett Tamás ajakán megszólal a leplezetlen hitelenség kihívása. Emmaus felé tartva a két tanítvány lelke mélyén még pislákol valami gyenge mécses. Tamás lelkét egészen éjszaka takarja!... — Hát az én szívemben mi szorong, amikor a Krisztus feltámadását kell hirdetnem?... Panaszkodunk, hogy megkoskodtak azok a hívek, akik Tamás lelkével akarnak husvétot ünnepelni. Mi lehet ennek az oka?... Azt mondják, hogy hitetlen ember — legyen az akár a legnagyobb virtuóz — mégsem tudja elérni Bach műveivel azt a hatást,

amit a hívó Bach János Sebestyén elért... „Mutassatok papot, aki hisz“ — kiabálta a háború alatt az egyik napilap vezércikke...

Április 13. Én Uram és én Istenem! János ev. 20, 26—29. Milyen nagy az a kegyelem, mely még a Tamás kihívó hitetlenségét sem veti meg, hanem hozzáhajol, hogy kimentse az örvényből. És milyen nagy vigasztalás, hogy a kegyelem még ezt a veséig ható hitetlenséget is le tudja győzni. Tamás a földre esik és felkiáltásában benne rezeg az öröm, hogy a kételkedés romjai felett urrá lett a hit. Tamás arcán fényleni kezd a hitvallók boldogsága. — Az Istenben boldogult Söderblom uppsalai evangélikus érsek halálakor egy finn asszony is mondott nekrológot az elhunytáról. „Ennek az érseknek nem volt elég erős a hite a feltámadásról és az örökéletéről“... Egyszer majd a mi híveink is mondanak nekrológot — mi rólunk. Vajjon mit mond majd ítélkező szavuk?... Ennek a papnak a husvétii prédikációit nem hatotta át az a boldog bizonyosság, mely így triumfál: „Én Uram és én Istenem!“... Győztél Uram és legyőztem!

Április 14. Uram, mit cselekedjem? Acta 9, 1—10. Saulból — Pál lesz! Kegyetlen ellenségből, áldozatos szívű tanítvány. A feltámadott Jézus nemcsak kételkedő, hitetlen tanítványait győzi meg, hanem ellenségeit is. Saul azt gondolja, hogy Krisztus halott... ott fekszik a néma sirban... Csak néhány fanatikus álmodozó mesél a husvétii csodáról. De most meg kell néki is tapasztalnia, hogy Jézus él, Jézus hatalom, aki embert tud összetörni, hogy megmentse. Bismarck mondotta, hogy Isten ereje őt kíméletlenül „a hátára fektette“, hogy hitet adhasson... Sault földhöz veri ez a megmentő kegyelem, hogy új életre kelve elindíthassa új munkára... Mennyi kudarc van már a hátam mögött. Vajjon meglátom-e, hogy mindez az Isten térítő kegyelmének a bizonyossága. Terveimet összekuszálja, számításaimat keresztülhúzza, megszegyenít, megaláz, földhöz ver, hogy végre is tőle tudakoljam: Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem?...

Április 15. Te tudod Uram, hogy én szeretlek! János ev. 21, 15—17. Krisztus bizonyára most sem kíván tőlünk mást, mint feltámadása után Pétertől. Örök, állandó kérdését előttünk is felveti: Szeretsz-e engem?... Tulajdonképpen minden azon fordul meg: mi lesz a feleletünk a Krisztus kérdésre. Péter csak akkor lehet apostol, csak akkor kap megbízást a lelkek szolgálatára, amikor Krisztus-szerelmét megbizonyította... Nem lehet kibírni a papságot, hacsak új életerőt, új lendületet nem merítünk állandóan a Krisztus szerelméből. A hitünknek, a hűségünknek szakadatlanul belőle kell táplálkoznia. Csak így maradhatunk a Krisztus szolgái... Nagyheti, husvétii, husvét utáni munkából ki lehet-e olvasni Krisztus kérdésére a szívem feleletét: „Uram, te mindent tudsz... azt is tudod, hogy én szeretlek“... Gyakori tehetetlenségem, prédikációim hatástalansága nem abból magyarázható-e, hogy gyenge az én Krisztus-szerelmem?...

III. Quasi modo geniti.

Mindenható Isten! Szerető menyeyi Atyánk! Elvonultak szemem előtt az első nagyhétnek és az első husvétinak tanítványai. Megláttam bűneiket, hitetlenségüket, hűtlenségüket, elveszett-voltukat. De mégsem törhetek pálcát felettük, hiszen bennük önmagamra ismerek. Látom, hogy én is elveszett és elkárhozott szolgád vagyok, pedig esküvel köteleztem el magamat hűséges szolgálatra. Hitetlenségemmel, kételkedéseimmel hányszor

vagyok ártalmára választott híveidnek. Ha a bűnöket számon tartod, kicsoda maradhat meg előtted? Vajha nekem is adnál megújulást és a szent ünnepek után újjászületve szolgálhatnék tovább úgy, amint te akarod, úgy, amint megesküdtem! Kegyelmeddel újíts meg. Irgalmoddal erősíts meg. Hadd legyek ezután egészen a tied. Ámen.

Április 16. Elhívott engem. Galata lev. 1, 11—24. Ime lehet valaki „vallásos, buzgó“ a Krisztus nélkül is. Cselekedhetünk nagy dolgokat, kortársaink megcsodálhatnak és lehet, hogy a feltámadott Krisztushoz mégis semmi közünk sincs... Ime, milyen fanatizmus lobogott ebben a Saulban Damaszkusz előtt is, milyen „vallásos“ és „buzgó“ volt a maga módján, de mindezzel csak háborgatta és pusztította a Krisztus anyaszentegyházát. Nálunk is így van! Szorgalmatoskodásom, ügybuzgóságom nem lehet áldás az egyházban, amíg Krisztus el nem hív az ő szolgálatába. Enélkül a felülről való elhívás nélkül minden „nemes igyekezetem“ csak háborgatása létszen az egyháznak. Meg kell történni a nagy átértékelésnek, hogy a „fanatizmus“ helyét elfoglalja a Krisztus elhívása, munkába állítása... A felülről való elhivatásomért tusakodtam-e annyit, mint egy-egy pályázaskor az emberek meghívásáért?...

Április 17. Egy szót se hagyj el! Jeremiás 26, 1—3. Hányszor bukkanunk kényes témákra a Bibliánkban! Vannak Igék, amelyeket nem merünk prédikálni. Botránytól, vagy gyülekezeti forradalomtól tartunk. Féltjük önmagunkat. Pedig a Krisztustól való elhívás első sorában ez áll: mindazokat az Igéket, amiket parancsoltam néked, mondd el... Hányszor kísért az ördög, hogy akkor leszek híveim jó papja, és a Jézus Krisztus jó vitéze, ha az emberek szájaize szerint prédikálok, keverek egy kis politikát az igehirdetésbe, vagy a menthetetlen beteget felgyógyulással biztatgatom, ahelyett hogy előkészíteném a nagy útra. Máskor nem merem meginteni a hitetlent, mert igen befolyásos ember. Nem hirdetek bűnbánatot, mert a mai ember könnyen felhorkan és sértve érzi magát... Isten haragját eltávoztatni magamról és népemről csak akkor tudom, ha egy szót sem hagyok el s az Igét, mely élő és ható, mely élesebb minden kétélű fegyvernél, tisztán és igazán prédikálok.

Április 18. Halállal kell lakolnod! Jeremiás 26, 4—11. A prófétaság vége... a halál. Az apostolok közül csak egy kerülhette el a vértanúságot. Az igazi prófétáknak mindig vérét ontották. A bűnös ember nem akarja tűrni, hogy Isten Igéje megkezdje a szívben a maga tisztító és formáló hatását. Néha az ember olyan jól érzi magát a bűnben, hogy halált kiált arra, aki onnét ki akarja szabadítani. A Krisztus elhívott pásztorainak vállalni kell a próféta sorsát. Bármilyen jöjjön, mégsem lehetek udvaronc, csak elhívott apostol. Gyurácz püspök naplójában találjuk feljegyezve: „A lelkészi hivatás egyike a világ legszebb, de egyben legtövisesebb hivatásának“... Van-e hát jogom zúgolódni, mikor Jézus előre megmondotta nékem is: „E világon nyomorúságtok létszen“... „Aki követni akar engem, vegye fel az ő keresztjét“...

Április 19. Krisztus szolgálja nem volnék. Galata lev. 1, 6—10. Tisztában kell lennem azzal is, hogy szolgálatomat sohasem tudja értékelni a világ. A bűnös ember tetszését egészen mással lehetne megnyernem. Neki e világ kell. A test kívánsága, a szemek kívánsága, az élet kérdése... Asmussen mondja: „Az evangéliom egyházának ismerni kell a gyűlöletet,

ha ismerni akarja az áldást.“ Ami áll magára az egyházra, áll annak szolgálóira is. Egészen félre kell tennem az emberek tetszésének keresését, ha ez az evangéliom rovására menne. „Ha Luther maga, vagy akár mennybéli angyal hirdetne is mást, legyen átkozott, mert neked nem Luther tanítványának kell lenned, hanem Krisztus tanítványának és ingadozás nélkül vallanod kell az Isten Igéjét, még akkor is, ha minden világ ellene lenne is.“ (Luther.) Boldog vagyok, ha hiveim az Isten Igéjére felfigyelnek, de még az ő kedvükért sem engedhetek semmit sem az evangéliumból.

Április 20. Napenkénti zaklattatás. II. Korinth. 11, 28—29. Rembrandt ecsetje a 12 apostol képmásában 12 gondbarázdás emberarcot festett elibénk. Az ember hajlandó lenne arra gondolni, hogy az apostolok arcáról kemény elszántság, halált megvető bátorság, a jövődő harcainak és győzelmeinek reménysége sugárzik le. A művész azonban 12 gondbarázdás arcot állít elibénk, melyek fáradságról, nyomorúságról, virrasztásról, zaklatásról, üldözésről beszélnek... Igen, az apostolkodásnak ez a jellemzője. Mások gondjainak hordozása, másokkal való együttégés. A Krisztus szolgálójának lenni annyi, mint szívemrevenni a betegek, a hitetlenek, a megátalkodottak, a civakodó házastársak, a kenyértelenek, az állás keresők ügyét, és szívemre ráhelyezni a botránkozásokat... Pedig ezekben még nem is soroltam elő minden terhünket... Ha a Krisztus jó vitéze akarok lenni, lássék meg arcomon az összes gyülekezeteknek, az egész anyaszentegyháznak a gondja.

Április 21. Jaj néktek! Lukács ev. 6, 26. Egy amerikai ujság így rajzolta meg a hűtlen lelkipásztorok arcképét: „A gazdák azt mondják — jó papunk van, rendben tartja a gazdaságát. A munkások így beszélnek — jó papunk van, meg meri mondani az igazat az uraknak is. A műveltek is fejbőlíntgatva suttoznak — jó papunk van, nem szenteskedik, természet-tudományi világnézetet vall. A polgárok szájról-szájra adják — jó papunk van, kitűnő szónok, csodálja az egész város. A gazdagok is megelégedettek — jó papunk van, tudja, hogy a pénz hatalom s azt is tudja, hogy ez a hatalom nálunk van. A vendéglősök így szólnak — jó papunk van, ellátogat hozzánk és szívesen elidőzik az asztaltársasággal. A városi tanács is véleményt mond — jó papunk van, imponáló külsővel rendelkezik, apróbb hibáit majd levetkőzi, hiszen még fiatal... Jézus meg ezt mondja: „Jaj néktek, ha minden ember jót mond rólatok!“...

Április 22. Mindenre van erőm. Filippi lev. 4, 13. Egy héten keresztül az igaz papság tükörébe néztem. Megláttam elhivatásom néhány markáns vonását. Feltornyosodtak előttem kötelességeim, melyeket elibém írt az én Uram, aki elhívott engem. Hogyan is tudok mindennek megfelelni?... Mi erőnk nem segít rajtunk, de hű az, aki elhívott bennünket. Pál apostol ebben a mondatban oldja meg az apostolság minden nehézségét: Mindenre van erőm a Krisztusban!... Péter a tengeren járt, amíg szemét a Krisztuson tartotta. A lehetetlent is megcselekedte. De amikor levette szemét a Mesterről, egyszerre sülyedni kezdett... kétségbeesetten kapkodott, mert Krisztus nélkül akart diadalmaskodni... Minden lelkipásztornak ez a sorsa. Igazi lelkipásztori élet csak az lehet, mely a Krisztustól kap napenkénti indítást, kegyelmet és bűnbocsánatot.

IV. Misericordias Domini.

Mindenható Isten! Szerető mennyei Atyánk! Egyedül a te kegyelmességednek köszönöm, hogy még mindig elhívtott szolgáló lehetek. Minden reggel megújul rajtam a te nagy kegyelmed. Megtűrsz az őrhelyen, munkára hívsz a szőlőbe, reám bízod Igéd prédikálását, követségedben járhatok, pedig magam is jól látom, milyen érdemtelen vagyok mindezekre. Misericordias Domini... a te kegyelmességedet hadd énekeljem és továbbra is hadd kérjem. Erre a kegyelemre bízom magamat, amíg itt a földön vigyázásom napjai tartanak és erre a kegyelemre bízom magamat, amikor majd ítéletre hozzád érkezem. Mind a mulandóságban, mind az örökkévalóságban könyörülj rajtam!...

Április 23. Az odafelvalókat keressétek! Kolossei lev. 3, 1—4. Nem elég hirdetnem az odafelvalókat, nekem magamnak is legelső kötelességem, hogy keressem azokat. Beiktatásomkor felügyelő elnöktársam közszóntójába foglalta, hogy az evangélikus lelkész sohase legyen keresztúthoz tüzött jelzőtábla, mely másoknak mutatja az utat, de maga nem mozdul, örökké egy helyben marad... Igen, nekünk legelől kell járni. Nem lehetek útjelző tábla, hanem a vándorok élén járó vezető, aki magatúsakodik legtöbbit, hogy elérjen a célba. A gyülekezet reám figyel, utánam jó. Talán nem mind, nem egészében, de hiszen egyetlen lélek is mérhetetlenül drága, éppen azért borzasztó felelősség... Merre vezetem őket?... A halál völgyébe, vagy a megdicsőülés hegyére?... Annakokáért az odafelvalókat keressétek, ahol a Krisztus van az Istennek jobbján ülve.

Április 24. Nem törí össze. Máté ev. 12, 20. A megrepedetett nádszál, a pislogó gyertyabelet, engemet, elhívott apostolát... nem tör össze. Milyen kicsi vagyok én, többi szolgatársamhoz képest. Messze előttem járnak hitben, tudásban, munkában. Nagy gyülekezetekben szolgálnak. Tekintély és tisztelet veszi őket körül... Ki lehetek én, amikor Luther is annyiszor végigvert magán az önvád korbácsával, pedig őt az emberiség legnagyobb alakjai közé sorozzák! Hol leszen akkor nekem menedékem, aki a legkisebb vagyok a szolgák között!... Tekintetemet megnyugtatom az Igén, mely vigasztalással szól: a megrepedetett nádszál nem törí össze. Akármilyen kicsi vagyok, akármilyen keveset érek, Krisztus számít rám. Neki homokszemekre is szüksége van s boldog lehet minden homokszem, amelyet a Krisztus a kezébe vesz. Nem törí össze! Áldassék az ő megtartó kegyelme.

Április 25. Egy pohár hideg vizet. Máté ev. 10, 42. Igazán nem nagy követelés. Talán egész szolgálatom ideje alatt nem adatik meg nékem, hogy nagy dolgokat hajtsak végre. A kicsinyen kell hűnek lennem. Egy pohár hideg vizet kell nyújtanom a tanítvány nevében. Egy kicsi faluban... szegény parasztok között... ahol nem jár hírnév, dicsőség... ott kell elégetnem életem mécsesét. Őt, hat-lelkes szórványokban járni, az egyetlen is felkeresni, egy kicsi parasztszobát templommá szentelni... milyen apró dolgok. Meg vagyok-e elégedve velük? Nem kicsinylem ezt a Krisztus szolgálatot? Nem irigykedem-e azokra, akik „fényes“, „előkelő“, „nagy műveltségű“ gyülekezetben szolgálhatnak?... Pedig az ítéletkor nem ezekről lesz számadás! Ami a sáfároknak megkívántatik az, hogy mindenik hűnek találtassék... a kicsinyeken, az egy talentumon is!

Április 26. Aki titeket hallgat, engem hallgat. Lukács ev. 10, 16.

Micsoda szédületes fokozás ez! Aki engem vet meg, az a Krisztust veti meg, aki a Krisztust veti meg, az az Istent veti meg, tehát aki engem vet meg, az végeredményben az Istent veti meg!... Hát ne legyünk akkor felfuvalkodott, büszke emberek, amikor ez van beleírva megbízólevelünkbe?... Ne elbizakodásra, megdöbbenő felelősségérzetre késztessem ez az Ige. Milyen nagyon kell vigyázni a szavaimra! Mennyire keresnem kell az Ur akaratát, hogy rajtam keresztül maga Isten szólhasson az ő népéhez. Régi papi kérdés, de azért sohase legyen megunttá: Vajjon mit éreznék, ha a templomi hallgatóság soraiban ott látnám Jézust? S ha ő meghallgatna, elfogadná-e az én prédikációm a saját magáénak?... És mégsem némitja el az én nyelvemet, pedig de sokszor megérdemelném.

Április 27. Ime adok néktek hatalmat. Lukács ev. 10, 19. Micsoda szédítő hatalom az, amelynek birtokában elmondhatom: semmi sem árt-hat nekem! Sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelenvalók, sem következők, sem magasság, sem mélység, sem semmi más teremtmény! Miben birtokolom ezt a hatalmat? Az Isten fegyverzetében, amelyről szól Efezus 6. 13—17. Mig egyik kezemben a hitnek pajzsát, a másikban az Isten beszédének kardját tartom, amíg lábamon a békesség evangéliomának saruja, derekamon az igazlelkűség öve, amíg véd az igazság mellvasa, és fejemen az üdvösség sisakja — addig győzhetetlen erők birtokosa vagyok, amellyel ama gonoszoknak minden tüzes nyilát megolthatom... Néha mégis úgy érzem, hogy vert sereg katonája vagyok, veszett ügyet képviselek, minden mind hiába! Vizsgáljuk meg: mit szórtam el az Isten fegyverzetéből, a nékem adott hatalomból.

Április 28. Veletek vagyok! Máté ev. 28, 20. Az árvaság mindig sorvasztó erő. Jaj, az egyedülvalónak! A társtalanságnak ólomsúlya van. Közösség nélkül pusztul a lélek. Kicsoda nem érezte már mindezeket? Sok lelkipásztori tragédia azzal kezdődik, hogy egyedül maradunk. Munkatársaink nem értettek meg, csalódottan félre álltak, vagy egyenesen szembehelyezkedtek velünk. Néhány sikertelen próbálkozás után csüggedten mondtuk ki: egyedül maradtam!... Egyedül?... Ez nem lehet! Veletek maradok! — mondja Jézus. Az emberekkel való közösségem, barátságom talán éppen azért szakadt meg, hogy rátaláljak a legjobb barátira. Néha éppen az az Isten pedagógiája, hogy kivessz bennünket az emberek közösségéből, hogy egyedül, de vele maradjunk. S ha Ő velünk, kicsoda ellenünk?... Senki sincsen. Bizonyára senki sincsen!

Április 29. Enyém vagy! Ezsaiás 43, 1. A megszeppent, síró gyermeket az édesanyja ölébe veszi, magához szorítja és ezzel vigasztalja: Ne félj, ne sírj, hiszen te az enyém vagy! És ebben a vigasztalásban elpihen a szív viharja, felszakadozó minden sóhaja... Ilyen nagy vigasztalás van a lelkipásztor számára is ebben az Igében: Enyém vagy! Az Isten tulajdona vagyok. Kiválasztott, magáévá tett. Senki el nem szakíthat tőle! De ez a bizonyosság nem pusztán quietivum a számomra, hanem motivum is. Megnyugtató és munkára serkent. Elpihentető és egyben feszítő erő, amely a kötelességek útjára állít, hogy szolgáljak annak, aki engem tulajdonává tett. Enyém vagy! — mondja az Isten a lelkipásztornak is. S én nem lehetek hűtlen szolgálója annak, aki nekem nemcsak megbízó Gazdám, nemcsak számadásra hívó Uram, hanem szerető, mennyei Atyám is, aki bennem is gyermekét várja és keresi.

Április 30. Nevetek fel van írva! Lukács ev. 10, 20. Isten minden hűség-pásztori munkára ad áldást. Lehet ugyan, hogy más a vető és más az arató, ez azonban nem dönti meg az igazságot. Nem lehet éveken, évtizedeken át hűségesen szolgálni minden eredmény nélkül. Munkánk nem hiábavaló az Urban. Valahol újra imádságra kulcsolódnak a kezek... egy lélek megtér az ő gonosz útjáról... kinyílik a porlepett Biblia... megépül a roskadozó templom. De mégsem ezeknek kell örülni, mert nem ezek a lelkipásztori szolgálat áldásai. Nekünk csak egyetlen örömünk lehet, éppen úgy, mint a többi hiveknek: megváltott vagyok!... Számomra is van kegyelem, van bűnbocsánat, van menedék, van megtartás. Ez az én örömöm. Nem a látható „eredmények“, nem a statisztika kimutatásai, hanem az a kegyelem, amely elhívott, vezet és megtart. Ebben a kegyelemben még az én számomra is van üdvösség! Nevem fel van írva!...

Mindenható Isten! Szerető mennyei Atyánk! Ismét elmúlt egy hónap gyorsan siető életéből. Ebben a hónapban a te szent Igéd mélységekből magasságok felé vezetett engemet. Megláttam bűneim szégyenét, elbukásaim kárhozátosságát, de megláttam a te irgalmadat is: kegyelmeddel támogatsz, kegyelmeddel vezetsz és kegyelmedben megtartasz engemet. Amíg csak önmagamot látom, felsír bennem a lélek: nincs, nem lehet számomra üdvösség!... De amint reád tekintek és a Krisztus sebeiben elrejtőzöm, megérzem, hogy én is a te igéreteidnek örököse, üdvösségednek részese lehetek. Aldom kegyelmedet, mely nekem papi szolgálatomban is mindenre elég. Elég itt alatt és elég lesz, amikor haza érkezem. Amen.

Nagy Miklós
zalaegerszegi lelkész.

Tanulmányok.

A lelkipásztor és a szentírás.

Ez a nem sok új mondanivalót sejtető cím voltaképpen azt a kérdést rejti magában: micsoda a lelkipásztor számára a szentírás? Erre a kérdésre a felelet nagyon egyszerűnek látszik. Nehézzé válik azonban abban a pillanatban, amint felvetjük a kérdést: micsoda is a szentírás? Ezt a kérdést ugyan el szokták intézni azzal a közkeletű felelettel, hogy a szentírás az Isten ígéje. Ez a pongyola meghatározás azonban legfeljebb arra jó, hogy a kérdés lényegét elhomályosítsa. Ezért az alábbiakban legalább egészen röviden megkíséreljük az *ige* és az *írás* viszonyának tisztázását. Ez a fogalomtisztázás azután megfelelő alapot nyújt majd arra, hogy a szentírásnak a lelkipásztor számára való jelentőségét megláthassuk.

I. Kijelentés és szentírás.

Barth: Et. és I. 100.
Isten kijelentette magát. Ha ezt nem cselekedte volna, akkor soha őfelőle semmit meg nem tudhattunk volna. A bűntől megrontott ember ugyanis maga erejéből soha nem ismerhette volna meg teremtőjét. Isten megismerésének radikálisan kizáró

akadály a bűn. Ezt az akadályt maga az Isten hártotta el: megjelentette magát mint megváltó Isten, hogy Szentlelke által felismerhessük benne teremtő Atyánkat. Isten kijelentése, ez annyit jelent: Róla csak Tőle hallhatunk meg valamit.

Isten tehát nem maradt a bűnös embertől elfordult deus absconditus, hanem hozzánk fordult és megszólalt. Mégpedig szólott az ő kiválasztott emberei, a *próféták és apostolok* által. Azonban nem úgy mintha ezek pusztán holt eszközei, szócsövei lettek volna az Istennek, hanem úgy, hogy ők Istennek hozzájuk intézett, szívükbe adott beszédéről bizonyosságot tettek, Istennek nekik kijelentett, rájuk bízott igéjét *hirdették*. Mint egy követ, herold a királyi parancsát, népéhez szóló kiáltványát. (II. Pét. 1 : 19—21.) A *próféták és apostolok* Istenre hallgattak és amit így hallottak, azt tovább adták, elmondották, hogy mások is meghallják. Istennek hozzájuk intézett kijelentéséről szóló bizonyosságtevésüket azután írásban foglalták, így keletkezett az ó és újszövetségi szentírás. *A szentírás tehát Isten kijelentéséről szóló prófétai és apostoli bizonyosságtevés írott emléke. Tehát a szentírás nem egyenlő a kijelentéssel, hanem csak emberi — sokszor nagyon is emberi! — beszéd Isten kijelentéséről.* És mégis, Isten kijelentése nem választható el ettől a beszédétől. Az ige testté lett! A kijelentésnek ez az emberi formája botrány az ember számára, pedig éppen Istennek hozzánk való jóindulata mutatkozott meg abban, hogy emberi szóval, emberi módon szólott az emberekhez. A szentírás gyarló, emberi alakja azok a pólyák és rongyok, melyekbe a drága tartalom, Krisztus be van burkolva. Csak hordozó jászol s nem a gyermek maga, holt betűkben megőrzött bizonyosság, s nem az élő Krisztus.

Isten kijelentése *formáját* tekintve mindig *történet*. Történet, cselekmény, esemény a kijelentés, mert Isten kijelentése megtörténik. Akkor is ha csak elhangzó szó. Isten szavai ugyanis ellentétben az emberi beszéddel, nemcsak elhangzanak, hanem megtörténnek. A szentírás éppen azért nem elvont gondolatok és igazságok tárháza, hanem teljes egészében drámai könyv, amelynek nemcsak auctora, szerzője, hanem egyedül actora, cselekvő alanya is az Isten.

Ha a kijelentés formáját még közelebbről meg akarjuk határozni, akkor azt kell mondanunk, hogy a kijelentésben *Isten mindig akar valamit*, mert mint parancsoló úr és király lép elénk. Épen ezért a kijelentéssel szemben sohasem lehet közömbösen viselkedni, a részvétlen szemlélő szerepében kényelmeskedni, hanem vele szemben mindig döntenünk kell.

Ez a gondolat azonban már átvezet bennünket a kijelentés *tartalmához*. Isten kijelentésének tartalma *mindig kegyelem*. Nemcsak akkor, amikor a szerető mennyei Atya szól benne hozzánk, hanem akkor is mikor a haragvó Isten ítéletét halljuk. Mert az, hogy Isten velünk egyáltalában szóbaáll, az már mindenképpen kegyelem. Hiszen Isten a Jézus Krisztusban jelentette ki magát, minden egyéb igéje, mint a nap felé a sugarak reá, a

testté lett igére, Isten kegyelmének tökéletes kijelentésére utalnak. Róla szól a teljes ó és újszövetségi szentírás. (Róm. 1, 1-4.)

A szentírás tehát Isten egyszer történt kegyelmi kijelentéséről szóló, valaha elhangzott emberi bizonyágtevés írott formája. A kérdés ezekután az, hogyan lesz ez az emberi bizonyágtevés ma és itt Isten hozzánk szóló, bennünket megragadó parancsszavává, igévé?

II. Isten igéje és a szentírás.

Mindenekelőtt egy megkülönböztetést kell tennünk: *a szentírás nem egyenlő Isten igéjével.* A kettő azonosítása veszedelmes tévelygés lenne. Azonban a szentírásban mindenesetre Isten igéjét halljuk, csak az a kérdés, hogy hogyan? Luther klasszikus mondása: „Die Bibel fasst Gottes Wort“, itt bővebb kifejtésre szorul. A biblia csak a *lehetőséget* adja meg arra, hogy az egyszer történt kijelentés Isten igéjévé váljék a számunkra. Ez a lehetőség pedig nem áll a mi hatalmunkban, nem tartozik a *mi* lehetőségeink közé. Amennyiben rajtunk áll és tőlünk függ, a biblia örökké elzárt hétpecsétes könyv marad előttünk, profán írásmű, amelyben sok minden szép és jó dolog található, mindez azonban holt betű csupán s nem az élő Isten élő beszéde. Hogy az írás mégis élő igévé legyen, ahhoz a Szentlélek munkája szükséges. Isten igéje az Isten csodája. Egyedül a Szentlélek Isten teheti a számunkra a biblia szavait kijelentéssé, Isten saját beszédévé, igévé. Kell, hogy a Lélek elevenítse meg az írás betűit, különben holtak maradnak. Ha azonban ez megtörtént, akkor a biblia valóban szentírássá lesz, a könyvvé, amely egészen más mint a világ összes többi könyvei, mert belőle maga az élő Isten szól hozzánk.

A biblia tehát mint Isten igéje, nem pusztán *Istenről* szóló könyv, hanem *Istentől* hozzánk szóló üzenet. Hogy az mikor történik meg, mikor válik valósággá? Esetről esetre, ha Isten akarja, „ubi et quando visum est deo“! (C. A. VIII.) A mi teendőnk nem lehet más, mint hallgatni, feszülten hallgatózni, hátha tetszik Istennek szólani: szólj Uram, hallja a te szolgád! Isten Lelke csak a hallgatózónak jelenti meg magát, a pusztán szemlélődőnek soha. A szentírás könyveihez tehát azzal a várákozással és reménységgel nyulunk, hogy bennük — ha akarja — Isten maga szólhat meg, és ígérete szerint meg is fog szólalni.

Felmerül azonban a kérdés: miért éppen csak a szentírás néven ismert és egybefoglalt iratok iránt viseltetünk ilyen reménységgel és várákozással? Miért nem várjuk és reméljük Isten igéjét más könyvekből, — vagy legalább is más könyvekből is? Miért hisszük és valljuk, hogy *itt és nem mástutt, ebben a könyvben és más könyvekben nem szól Isten?* Mi ad nekünk erre jogot, és mi kényszerít minket erre? Ez a kérdés közvetlenül a kánon problémája elé állít bennünket.

A kánont nem emberek állították fel. Nem emberek állapították meg bizonyos iratokról, hogy Isten kijelentését tartalmaz-

zák, nem emberek emeltek bizonyos könyveket kánoni tekintélyre és rekesztettek ki másokat abból, hanem a kánon önmagát állította fel. A kánon regulátora a Szentlélek. Az emberek pedig ezt a kánont hitből, engedelmesen elfogadhatják. A kánon kérdése *hitkérdés*: hiszünk-e Isten ígérétében, amely ezt a helyet, a szentírást jelöli ki számunkra, mint amely helyen szólani kíván? A kánon kérdése még azért is hitkérdés, mert a kánon felállítása hallatlan botrány az emberi értelem számára. Az emberi ész felázad az emberi szabadság illetően megcsonkítása ellen: miért éppen itt szól Isten és ki garantálja, hogy itt csakugyan szól? Ezt a botránkozást csak hitben lehet legyőzni. *Hisszük* azt, hogy az írásban Isten igéjét találjuk. Sőt a hit szabadsága megadja a lehetőséget arra is, hogy különbséget tegyünk a szentírás egyes könyveinek kánonikus értéke között. Klasszikus példa erre Luther, akinek hitből fakadó és hitben végrehajtott íráselve: „Was Christum treibt“, mindenkor irányadó marad számunkra.

Ennek a kérdéscsoportnak van egy fejezete, mellyel külön foglalkoznunk kell és ez a *verbális inspiráció* kérdése. Már utaltunk arra, hogy a próféták és apostolok nem voltak holt eszközei Isten lelkének. A verbális inspiráció tana ezzel szemben a szentírás létrejöttében közreműködő isteni és emberi tényezők viszonyát úgy határozza meg, hogy a Szentlélek diktálta a biblia szövegét a szentíróknak, akik nem voltak mások, mint „calami viventes et scribentes dei.“ A szentírás tehát úgy ahogyan van, a Szentlélek diktátuma. Ez a v. i. tana, s ez nem régmúlt idők emléke, hanem ma is hat és rombol. Időnk és terünk szűkreszabott volta tiltja, hogy vele bővebben foglalkozzunk, csak rá akarunk mutatni azokra az okokra, melyek ezt a tant létrehozták és bizonyos körökben ma is fenntartják.

Az emberek *bizonyosságot* akartak. Kitaposott utakat, szilárd korlátokat, bevált recepteket. Irtóztak a hit szabadságától, nem érezték magukat jól a reformátori hit éles levegőjében. Biztosítani akarták magukat Isten szuverén igéjének váratlan betörése ellen. Ezért miután megszabadultunk a római pápa tekintélyétől a protestáns ortodoxiában sürgősen felállították az abszolút inspirált biblia, a „papiospápa“ intézményét. És ezzel le-sülyesztették ezt a könyvet az emberiség többi u. n. „vallásos könyvei“: a Mahabharáta, a Korán színvonalára. A gyümölcsök és következmények a 18. és 19. századi racionalizmusban és liberalizmusban és nem utolsó sorban a törvényeskedő pietizmusban mutatkoztak.

Ha már most ezekután világosan és rövid feleletet akarunk kapni arra a kérdésre, hogy micsoda a szentírás, keresve sem találhatunk nagyszerűbb meghatározást, mint Barth Károly klasz-szikus definícióját: „*Isten igéje: Isten maga a szentírásban. Mert minekutána az Ur isten szólott egykor Mózes-szel és a prófétákkal, az evangelistákkal és apostolokkal, mint ugyanaz az Ur szól ma is az ő egyházához. Az írás szent és Isten igéje annyiban, amennyiben és amikor a Szentlélek által az egyházban Isten ki-*

jelentéséről való bizonyágtevéssé lett és lesz. Ezért a szentírás Isten beszéde az ő egyháza számára. "A biblia az egyházban Isten ígéje, mert az egyház azon emberek közössége, akik a szentírás ígét azzal a várakozással és reménységgel hallgatják, hogy benne és csakis benne maga az élő Isten szólítja meg őket.

(Folytatása a következő számban.)

Groó Gyula.

Vasárnapi és ünnepi beszéd-vázlatok.

Imhol a te királyod!

Virágvasárnapra. Délelőtt.

Máté 21, 1—9.

A király névvel és fogalommal teleszövődött a mi egész képzeletvilágunk gyermekkorunk meséin keresztül. A magyar nép mesevilágának tündöklő alakjai: a király, királyfi és királykisasszony. — Ezeknek mindenük van. Nem ismerik a lehetetlent, az elérhetetlent. A meseszövé a képzelet világában ugyanazt akarja elérni és éri el pillanatnyilag, amint Isten valóságban éri el a magateremtette világban, hogy előtte semmi sem lehetetlen.

Nem hiába szenvedett és szenved, nyomorog és nyomorgott a magyar nép annyit, amennyit kevés nép nyomorgott és nem háiba volt előtte még az is elérhetetlen, hogy legalább a maga portáján belül legyen úr, de a képzelet világában nem ismerhetetlen. A mese világában kárpótolja magát a valóság világában elszenvedett nyomorúságokért.

Azonban a mese világa bármennyire is szép világ és pillanatnyilag fel is üdíti a naiv lelkeket, mégis hazúg világ. — A mesebeli király sohasem élt valóságban.

Magyar népem, evangélikus testvérem ez nem a te királyod!

* * *

A XX. századról el lehet mondani, hogy a királyok alkonya. Ez a nemzedék érte meg már a világháború előtt, de méginkább utána sok királyi uralkodói trón összeomlását. Némelyik alattvalóinak millióit temette maga alá.

Az orosz cárok koronája és koronázási ékszerei műgyűjtők alkujának tárgyai lettek.

A német császári korona, mint a II. birodalom átmeneti szerepléseinek szimboluma, szintén múzeumi tárgy lett.

A mi nemzetünk évezredes királyi trónját is megüresítette a világháború forgotaga. Hogy a királyi korona nem tiportatott a sárba, az különös isteni kegyelemnek tudható be, melyet a koronát tartó két angyal is kifejez. Igaz, hogy ezt a koronát akkor kérte és kapta nemzetünk első és nagy királya, amikor

nemcsak maga hajtott fejet a királyok királya előtt, hanem népe fejét is meghajttatta. — A magyar királyi korona és a király apostoli címe ennek a ténynek kifejezője és szimboluma.

Azonban bármennyi dicsőség fűződik is a szent koronához és a magyar jogérzék bármennyire is függetlenítette a koronát a viselő személyektől, mégis sok fájó emlék fűződik hozzá azon királyok miatt, akik a Krisztus evangéliumának és magyar nemzetünknek soha nem voltak barátai, akikkel szemben fegyverrel kellett megvédelmezni mind a kettőt. Hogy pedig az utóbbi, majd félezer éven át szinte kivétel nélkül ilyen királyai lehettek nemzetünknek, fájó szívvel ugyan, de ugyanazt mondhatjuk itt is, amit a mesebeli királyra: Nem ez a te királyod, magyar népem!

* * *

Jeruzsálem felé tart egy poros, fáradt, gyalogos csapat. Az élen halad egy, akit Názáreti Jézusnak hívnak, olykor meg Mesternek. Az idegen nem is merné álmodni, hogy ez a férfiú trónkövetelő. Emberileg is királyi sarjadék: Dávid fia. Övéi egy új királyságról szövik álmaikat és már azon tusakodnak, hogy melyik fog a király jobb és balkezefelől ülni. Máté 20, 20. skk., Mk. 10, 35. Erre a Mester lehúti őket és olyan feltételhez köti — a szenvedéseken és a martirhalálon kívül, melyre készséggel és lelkesen vállalkoztak azonnal — amire ők nem is mertek volna gondolni: szolgálathoz. Jézus az ő országában az elsőktől mindenkinek való szolgálást követel és nem mindenektől való kiszolgálást ígér.

Közben megérkeznek a királyok városának első kapujához: Bethfagéhez. Jézus két tanítványt küld, hogy hozzanak neki egy szamarat vemhestül, mert szüksége van rá. A hétköznapi eme szürke jószágján akarja megtartani az ő királyi bevonulását a királyok városába. Még az állatok közül is a szolgálatban előljárót, a teherhordozó szamarat tünteti ki azzal, hogy őt a legnagyobb és a legnehezebb szolgálata, önfeláldozása színhegyére vigye.

Mindez azért történt, mondja az evangéliom, mert Isten prófétája, Zakariás egyszer látomásban látta meg Sion leányának, Izr. népének igazi királyát és annak bevonulását. Az igazi király pedig nem dölyfösen, nem ficánkoló paripa hátán, hanem alázatosan és számárháton jó. De ez a király igaz és szabadtó király lesz. Zak. 9, 9.

Jézus királyváró népekhez jött. Bár egészen másképen gondolkodik Jézus az ő népe királyáról, mint maga a nép, mégsem veti el a király fogalmát és nevet, hanem csak megtisztítja.

Izrael népének is sok szomorú tapasztalata lehetett történelme folyamán a királyai felől. A legtöbbjének életében beteljesedett az, amit Sámuel főpap prófétái látomással megjövendölt I. Sám. 8, 10—22-ben, mielőtt a népnek az első királyt felkente volna. Bár voltak nagy és Isten előtt is kedves királyai, de ennek ellenére is Isten a maga uralmát, terveit és szavát nagyon ritkán hallatta és érvényesíthette rajtuk keresztül, sőt a

legtöbbször velük szemben, akaratuk ellenére martírsorsú prófétákon keresztül szólhatott bele népe sorsába. A baj némileg onnan eredt, hogy a királyok fejébe szállt a földi dicsőség és elszakadtak lélekben az Istentől, akinek kegyelméből uralkodhattak. Isten helyett a királyságukat imádták és megrészegítette őket a hatalom. Pártokban, emberi szövetségesekben, tanácsokban, fegyverekben bíztak inkább, mint Istenben, aki előtt nekik is megkellett volna hajtaniok koronás fejüket. De ez minden nép királyainak kísértése, az elbukott, az ex királyok veszténe is mindig ez a magyarázata.

Hogy az Úr Jézus magát királynak vallja és nem utasítja vissza címét, ez annak jele, hogy nem a királyságban, hanem csak a királyokban volt mindig a hiba. Erre az intézményre is érvényes I. Tim. 4, 4. 5., bizonyos fogalom behelyettesítéssel. Ezért sem az Úr, sem az ő apostolai nem döntenek az államforma tekintetében. Máté 22, 21., I. Tim. 2, 1—3., I. Péter 2, 13. 14., Róm. 13, 1—7.

Az Úr Jézus királyként jött és vonult be Jeruzsálembe. De Jézus, mint király nem földi, emberi erők, érdekek játéka építette az ő királyságát, hanem Istenére. Nem parlamenti többséggel hozta törvényeit, hanem a mennyei Atyával való legteljesebb megértéssel. Az ő törvényei nemcsak egy népé, vagy nemzeté, hanem minden népé és nem egyes társadalmi réteg érdekeit képviselik, hanem mindegyikét.

Jézus nemcsak a jeruzsálemi bevonulása idején érezte és tudta magát királynak, hanem előbb is, hiszen a sátán nem környékezte volna meg akkor olyan ajánlattal, mint Máté 4, 8. 9-ben tette. De azért nem volt azon, hogy a királyi méltóságnak földi fogalmak szerint elengedhetetlenül kijáró fényes palotába telepedjen, ahol „puha ruhába“ öltözött udvaroncok százai veszik körül és takarnak el előle minden valóságot. Luk. 7, 36., 18, 15, 16., 35—43., Luk. 8, 43—48., Márk 10, 46—52., Luk. 19, 1—10. Nem engedte, hogy a nép nem létező boldogságáról és meglegedéséről Potemkin falvakat fessenek eléje, hogy olcsó hízgeléssel drága adományokat és magas méltóságokat szerezhessenek tőle az udvaroncok. Nem engedte, hogy milliók jáját hazug mesékkel kellemes zsongássá tompítsák a lelkiismeretlen népszarolók. Király volt, akit nem a népe hordozott el és szenvedett el, hanem aki maga hordozta és szenvedte el népe minden sebtét, bűnét, szenvedését. Mté 8, 17., II. Kor. 11, 29., teljesen állott rá.

Szegény és alázatos király volt. Szegénnyé lett, hogy a szegényekhez férközhessen, mert nemcsak a gazdagság, hanem a szegénység is el tud rejtőzködni. Szegénnyé lett, hogy népe kitarja előtte a szegénységét és kipanaszkodhassa magát. Alázatos volt, mert ő jött népéhez és nem várta, míg népe jön hozzá. Máté 9, 9—13; Lukács 15, 1—10; Lukács 19, 10.

Olyan király volt, aki személy szerint ismerte övéit már akkor is, mikor azok még csak nem is ismerték őt. Lukács 19, 1.; 7, 36.; János 1, 48—49; II. Tim. 2, 19a.

Olyan király volt, aki megtudta oldani a kenyérgkérdést. János 6, 1—15; Máté 14, 13; Máté 15, 32; Fil. 4, 11—12; Csel. 2, 44—45.

Olyan király volt, akiből a népe élt és nem a népből élt. Aki maga lett szegénnyé, hogy népe meggazdagodjon és nem a népét tette szegénnyé, hogy ő gazdagnak lássék. II. Kor. 8, 9.

Olyan király volt Jézus, aki maga szolgált előbb népének és nem várta, hogy neki szolgáljanak előbb. Máté 7, 12. Nem kívánt többet népétől, mint amennyit ő adhatott és adott. Máté 20, 26—28.

Olyan király volt Jézus, aki életét adta népéért, aki nemcsak az életben, de a halál felett is úr, aki nemcsak ezzel a mulandó élettel, hanem örökélettel is megajándékozhatja övéit. Róm. 14, 9.

Olyan király volt az Úr Jézus, aki adóteher elviselhetetlenségénél súlyosabbnak tartotta a bűntéher elviselhetetlenségét. Máté 22, 15—22. és nem a világi hatóságok, hanem a gonoszság lelkei ellen lázította és forradalmasította népét. János 8, 31—36; Efezus 6, 10—12; i. János 3, 8/b.

Olyan király volt Jézus, aki a bűnterhe alól minden alattvalóját felszabadította. Máté 9, 1; Lukács 7, 36; Róm. 7, 24—25; I. Tim. 1, 15—16; II. Kor. 5, 17.

Olyan király volt, aki nemcsak a világ gazdagságáról stb. mondott le alattvalóiért, Máté 4, 1—11, hanem mennyei királyi trónjáról is Fil. 2, 5—11. Amikor megszületett, ezen világra szóló esemény nem kürtöltetett világgá az akkori világnak is jól működő hirschszolgálatása révén, mint ahogyan ma tesz a mai világ nagyságairól szóló hírekkel, hanem fordítva történt: a világ legelhagyatottabb és legkevésbé számontartott és nyomorult embereivel a pásztorokkal közöltetett a hír. Lukács 2, 1—14. A pásztorok már régen tudtak róla, amikor Heródes és az előkelőségek felszisszentek a születése híre hallatára. Máté 2, 1—12. Már a meggyógyítottak ezrei dicsőítették akkor, amikor a galilei negyedes fejedelem: Heródes mégcsak „igyekszik vala őt látni“. Lukács 9, 9.

A francia királyok legnagyobb kitüntetése az volt, ha valakit unokatestvérüknek neveztek. Jézus olyan király volt, aki testvérséget és rokonságot, barátságot vállalt mindazokkal, akik az ő Atyja akaratát cselekszik. Máté 12, 50. János 15, 14—15.

Királyokról sokszor hallottuk, hogy nagy veszedelmekben alattvalóikkal cseréltek ruhát, hogy az életüket megmenthesék (I. Kir. 22, 29.) és az alattvalóra hullottak az ellenség halálos csapásai a király helyett. Jézus olyan király volt, aki épen azért vette fel a mi emberi ábrázatunkat és üresítette magát minden isteni rangjától és kiváltságától, hogy alattvalóinak legnagyobb ellensége rátaláljon és ő is szembekerülhessen azzal és legyőzhessen az emberéhez hasonló élete és vére, de egyetlen emberéhez sem fogható szenvedések árán.

Ez a Jézus, mint király ezek után nem is elégszik meg az

övéinek üres vallásosságával, polgári erényeivel, hanem csak azzal, ha mindenestül az övéi lesznek, amint ő mindenestül övéi iett. Máté 10, 37; Lukács 14, 25—33; Máté 16, 24—25. Bejelenti igényét övéinek mindenére: életére, kincsére, földi élete minden boldogságára 256. ének 4. verse. Őérette mindent kockára lehet és kell tenni, de őt semmiért nem tanácsos kockára tenni.

Testvérem! Nem a mesebeli király, nem a te emberi királyaid, hanem a királyok királya, a szegény, az alázatos, a teherhordozó számárnak vehmén Jeruzsálembe bevonuló király: az Úr Jézus Krisztus a te igazi királyod, aki nemcsak volt, hanem van és lesz mindörökké, akit az Isten tett „Urrá és Krisztussá“, Csel. 2, 36, akinek adatott minden hatalom mennyen és földön, Máté 28, 18., aki „tegnap, ma és mindörökké ugyanaz“. Zsid. 13, 8., akit az Isten ültetett a maga jobbja felől (110. zsoltár 1.).

Imhol a te királyod!

Torda Gyula
domonyi lelkész.

A szolgálat titka, terhe és dicsősége.

Virágvasárnapra. Délután.

Fil. 2, 5—11.

A délelőtti evangélium Jézusról, mint királyról szól, aki azonban nem hasonlítható a földi királyokhoz. Róla nem olvasható le a földi királyok nagyúri mivolta, amelyeknek láttára minden alattvalójuk hétrét görnyed, ritkán látható és megközelíthető, de magukról annál többet hallatott személyük előtt. Krisztusról szólt az evangélium, aki szegény és alázatos, akitől ez sugárzik, de aki mindenütt ott van, ahol a nyomorúság, a szenvedés, a betegség, a bűn és halál hatalma alatt vergődik egy-egy emberi lélek.

Az epistolai igék Krisztus királyságának mibenlétéről, föld-rejövetele és itt működése legtitkosabb rugóiról, terhéről és annak dicsőségéről szólnak.

5. vers. Az apostol a fejezet elején a filippii híveket egymással való benső és őszinte, egymásért élő és áldozó közönségre, szeretetre buzdítja. Rámutat, hogy ehhez csak „az az indulat“, más fordítás szerint „érzület“ vezet el, amely a Krisztus Jézusban volt.

Az indulat szó az egymással szemben tanúsított viselkedéseink és eljárásaink legbensőbb rugóira akarja terelni figyelmünket. Mi ugyanis hajlamosak vagyunk az emberek cselekedeteit külső megjelenésük és formájuk szerint megítélni és értékelni. Az apostol épen az Úr Jézus nyomain eltér ettől. Máté 5. 20.-ban kijelentett ítéletét Máté 6, 1—18.-ban éppen az előb-

biek alapján igazolja az Úr. Lukács 21, 1—4.; János 12, 1—8.; Máté 25, 35—40.-ben is az érzület, az indulat legtitkosabb rugóit nézte. A hegyibeszéd törvénytárgyazata különösen a VI. parancsolaté, szintén az érzület világát akarja megtisztítani, illetve a bűnt onnan száműzni. Máté 5, 43—48. is az érzületi, az indulati rugók mélyéig ható követelmény. Például az Atyának velünk szemben tanúsított érzületét állítja példaképpen. János 3, 16. és I. János 4, 16. is Isten érzületét, legbensőbb indulatát leplezi le előttünk. Ez az evangélium.

6. vers. Az Úr Jézus Krisztus indulatának tisztaságára, őszintesége fokára nézve hoz fel példát. Olyan nagy, igaz, tiszta és mély volt irántunk való indulata, alapérzése, hogy „Istennek formájában“ létezését sem tartotta többre és nem volt ez akadály abban, hogy irántunk való indulata érzékelhetővé legyen. Nem ragaszkodott az Istennel való egyenlőségéhez, mintegy zsákmányhoz. Nemcsak hogy sok u. n. jócselekedetünk rugója, érzületi, indulati háttere nem tiszta, igaz és mély, hanem sok és még több ilyen jócselekedet megszületését is korlátozzuk. Az oka pedig az, hogy kiharcolt jólétünket, összezsugorgatott vagyonunkat, előnyös helyzetünket, mint ragadmányt és zsákmányt tekintjük és hacsak erősebb fegyveres nem jön, a magunk jószántából, sem részben, még kevésbé teljesen feláldozni nem vagyunk hajlandók. A földbirtokreform és sok más időszzerű nagy átalakulás ezért születik meg olyan nehezen. Az Úr Jézus Krisztus pedig nem mulandóságot, hanem egy örökkevalóságot hagyott ott, korlátlanságot a korlátoltságért, halhatatlanságot a halál völgyéért.

7. vers. Ez a csere teljes volt. „Önmagát megüresíté.“ Mikor az angol király nemrégiben kénytelen volt a királyi trónról lemondani, nem üresítette meg magát teljesen. Hercegi rangot és dús vagyont kapott így is és zavartalanul élheti világát, amiért a királyságot is ott kellett hagynia. Az Úr Jézus Krisztus nem így tett: Ő királyból koldussá, Istenből emberré lett és még hozzá az emberi világban is, a sátántól megmértelyezett érzületű és gondolkodású világban is a leghátrányosabb és legtöbb köötöttséggel és teherrel járó életformát „szolgai formát vévén föl“.

8. vers. „És mikor olyan állapotban találtatott, mint ember megalázta magát.“ A szolgai formának is a legnehezebbjét választotta: teljesen megalázta magát. Ez azt jelenti, hogy nem voltak visszafojtott, titokban tartott és táplált úrhatnamsági vágyai. János 6, 15. A kommun produkált eseteket, amikor 20—30 éves hűségesnek ismert szolgálókból tört ki elemi erővel az elfojtott úrhatnamság és ragadta szertelenségre őket urukkal és másokkal szemben. A szolgáló arról álmodik, hogy ő legyen egyszer az úrnő. Hány középosztálybeli polgárleány álmodik az anyagi korlátozottságok között mesebeli hercegről, aki őt, az elátkozott király kisasszonyt kiszabadítja és a regények hazug világából táplált és felhizlalt vágyait kielégíti. Mindezzel csak keserűbbé teszi a maga és mások életét is. Az Úr Jézus elhatá-

rozásának és irántunk való indulatának minden következményét teljesen vállalta csak azért, hogy a mi erősen korlátozott világunkat megtisztítsa, megnemesítse; ha iga és teher jellegét nem is veszi el, de könnyűvé és gyönyörűséggé tegye.

Ami a szolgálai állapot megaláztatását elviselhetővé teszi, az egyedül az engedelmesség, de nemcsak az ember iránt, mint szolgálja az ura iránt, hanem az Isten iránt és aki a szolgálának is meg az urának is Ura, Istene, akinek a szolga is szabadosa és az úr is szolgálja. Az engedelmisség is az indulat, az érzület világába lenyúló volt az Úrnál, mert máskülönben nem lett volna képes az engedelmisség legvégső fokára: a halál elszenvedésére, önként és ott is a leggyötrelmesebb és leggyalázatosabb halálra: a keresztfára halálára, ártatlanul. (Kol. 3, 22—25. I. Kor. 7, 20—22. I. Tim. 6, 1—2. I. Péter 2, 18—20.)

9—11. versek. Örök törvény, hogy aki magát megalázza felmagasztaltatik, amit az Úr maga is hangoztatott Lukács 14, 11.; 18, 14. és Máté 23, 12.-ben. Olyan nagyfokú önmegüresítés, megalázkodás és engedelmisség az örök Isten világában nem maradhat felmagasztalás nélkül. Senkit sem ért bűnös léteére sem nagyobb gyalázat, mint az Urat ártatlanul érte, azért senkit sem érhetett az Úrnál és az Ő nevénel nagyobb felmagasztaltatás, arról nem is szólva, hogy ez a megalázkodás és megüresítés milyen páratlan nagy szolgálatot jelent az ember életében. Istennél a megalázkodás, vagy megaláztatás és engedelmisség foka egyenes arányban áll a felmagasztaltatással és a megdicsőüléssel. Krisztus Istennel való egyenlősége ellenére lett emberré, szolgálóvá tökéletesen és teljes szívből, indulatból, azért tökéletesen Úrrá és Istenné magasztaltatott fel „és minden nyelv vallja, hogy Jézus Krisztus Úr az Atya Isten dicsőségére“.

Az Úr Jézus mindent elvesztett önként teljes szívből, indulatból, azért mindent vissza is nyert Isten akaratából; a poklogig aláztatott meg, azért a mennyekig magasztaltatott fel.

Ez a szolgálat titka, terhe és dicsősége.

Torda Gyula
domonyi lelkész.

Két ablak.

Nagypéntekre. Délelőtt.

János 19, 16—30.

Hitünk szempontjából bármennyire nem elsőrangú jelentőségű is Megváltó Urunk szenvedésének részletes ismerete, mégis áhítatos lélekkel járjuk vele együtt kálváriás útjának minden állomását. A szent történet íróinak is elég volt üdvbizonyosságuk dolgában tudni azt, hogy „megfeszítettett, meghalt és eltemetett“, mégis könnyes szemmel írták meg ennek a szenvedésnek minden apró részletét és mi ma is megindult lélekkel olvassuk és hallgatjuk ennek a nagy drámának minden

fordulatát. Hiszen minden részlet egy-egy ablak, amelyen át betekintést nyerünk emberi szívekbe, amelyek tele voltak gyarlósággal, gonoszsággal, bűnnel, hogy megácsolódják belőlük a kereszt és betekintést az Ő szívébe, amely tele volt megbocsátással, övéi és irántunk való szeretettel, utánunk való olthatatlan szomjúsággal, hogy így lehetővé váljék megváltatásunk és üdvösségünk.

Ez az evangélium is ilyen kettős ablak. Az egyikén át (16—24) embereket látunk, néhányat azok közül, akik „okai e nagy szenvedésnek“. Pilátust s a katonákat. Pilátust, a büszke rómain, a kezdetben fölényeset, a gyávát, az ingadozót, a cinikust, aki később magára talál ugyan, de már akkor késő. Aki félre húzott ajakkal kérdezte: ugyan mi az igazság?, aki bár meg volt győződve Jézus ártatlanságáról, kezét mosva mégis „kiadta őt nekik“. Nem mondja el az Írás, de az emberi lélek ismerői elmondhatják, hogy milyen lelkiismeret furdalása lehetett. Hogy gyötörhette a tudat, hogy önző hatalomféltésből odaadta ennek a haszontalan, az ő szemében megvetett népnek az ártatlant, a szentet! Hogy próbált később mégis férfi lenni, megmenteni emberi méltóságának legalább a látszatát: „Amit megírtam, megírtam.“

Íme, egyik hajtása annak a bűnnek, amelyik Urunk keresztjét ácsolta és halálra juttatta őt. Az az embertípus, amelyet maga Jézus úgy jellemzett, hogy ingadozó nádszál. Nincs meggyőződése, amelyre rá merné tenni az egész életét. Önző és kicsinyes, éli a maga szűkkörű világát, ebben ne zavarja őt senki, hagyják őt nyugodtan, hadd élvezze az élet apró örömeit. Lehetőleg távoltartani minden súlyosabb problémát, lelkiismeretbe ütköző kérdést. S ha mégsem lehet őket elkerülni, akkor megkeresni az elintézés könnyebbik részét, nem csinálni az egészből nagy ügyet. Megnyugtatni meg-megmozduló lelkiismeretünket azzal, hogy az igazság nagyon viszonylagos dolog, meghatározhatatlan valami. Balgatagság volna érte kiállani, érte valamit is kockáztatni. Százszorta jobb kézmosással megőrizni a látszatot s kötni kompromisszumot. Főnt és lent különböző pozíciókban mennyi ilyen nagy és kis Pilátus van, akik gyávaságból, hatalomféltésből, a maguk önző kis világukhoz való görcsös ragaszkodásukból ma is engedik megölni Krisztust!

És mennyien vannak és vagyunk, akik a katonákhoz hasonlatosak, akiknek ez az egész golgotai tragédia közömbös, érdektelen dolog, melyhez nekik lelkileg semmi közük. Gyászát mutatva nemsokára el fog sötétedni a nap, elszörnyülködésében meg fog rendülni a föld, megrepedeznek a kősziklák, csodát látni fel fognak támadni a halottak s nekik csak az a fontos, hogy ruhájából megkapják a maguk részét s hogy valamelyikük megkaparintsa a köntösét.

Íme amit az egyik ablakon át látunk: gyarló, közönyös bűn átkával megvert emberek, akik keresztre juttatták akkor és keresztfára juttatnák ma is. Emberek, akiknek lelke itt él

bennem és benned, ezért kell ma mellünkre ütnünk és meacul-pázva elmondanunk: „Én vagyok oka e nagy szenvedésnek.“

*

Milyen más az, amit a másik ablakon át látunk. (25—30.) A haldokló Jézus, aki utolsó pillanatáig is az marad, aki volt: a szeretet királya. Nemcsak azé a könyörülő szereteté, mellyel megbocsátott kínzóinak, gyötrőinek, csúfolóinak, de a gondoskodó szereteté is, amellyel viseltetett övéi iránt egészen szíve szakadtáig. Szeme az elszenvedett kínoktól már-már lecsukódik, de egymásra hulló szempilláin keresztül is meglátja kétségbeesett édesanyját és hűséges tanítványát. Ezt a drága két lelket, akik kitarítottak mellette az utolsó percig úgyszólván egyedül testi lelki rokonsága közül s akiket ő még a kereszt gyötrelmei között is megszán s egymás gondoskodó szeretetére bíz. Őket és velük együtt minden magáramaradt árva lelket, aki roskadozik saját keresztje alatt s mégis el tudja őt kísérni egészen a Golgotáig.

A szomjuhozó Jézus. „Szomjuhozom.“ Elbírhatatlan testi kínjai között kiáltott fel így, hogy nedvesítsék meg kicserepedett száját, a nap hevétől s a szenvedés gyötrelmeitől felrepedezett ajkait. De szava több, mélyebb annál: messzehangzó, lelkeket kereső kiáltás. Akkor annak a néhány közönyös, szívtelen katonának a szívéen zörgetett, ma mindenkire szól: az édesapai otthontól messzeszakadt tékozló fiúkhoz és leányokhoz: „szomjuhozom“. Vágyom utánatok olthatatlan vággyal, hogy megtérjete és hazataláljatok. S ha nem volt elég a szelíd hívogató szó, ha Isten szerelméről nem győzött meg a legszébb tanítás, győzzön meg a legnagyobb szenvedés. Nem is múlik el szomjúságom addig, amíg itt nem tudlak benneteket mind leborulva a kereszt körül általam az Atya közösségében. Mit felelünk neki? Egy kegyes elbeszélés szerint Jézusnak erre a kiáltására akkor a természet világában nagy zűrzavar támadt. Minden segíteni akart rajta. A patakok mind úgy fordultak, hogy a Golgota felé siethessenek s vigyenek neki üdítő italt. A felhők mind arra szálltak, megpihentek a környező hegyeken várva a pillanatot, hogy leereszkedhessenek és hűs cseppek hulljanak belőlük. A föld alatti vizek mind összegyűltek, kamráikból feltörni készültek, hogy könyörüljenek meg rajta. Még a madarak is ott röpdöstek keresztfája körül, hogy ha vizet nem is tudnak nyújtani neki, kis csőrükkel legalább a szögeket húzzák ki vérvirágos sebeiből. De nem tudtak neki szomját oltó hűs cseppeket adni, nem tudtak segíteni rajta. Mert a lelke még ott is többre vágyott, arra hogy általunk elégüljön meg, a neki odaadott életünk által. Ó érezzük-e minden mi emberi gyarlóságunk és bűneink közepette ezt a nagy kiváltságot s ezt a nagy felelősséget? Ne engedjük hát szomjuhozni, utánunk epekedni! Hadd mondhassa el nemcsak nagy általánosságban, de reak való vonatkozásában is: „Elvégeztetett“. Mert ezen az egyéni vonat-

kozáson van a hangsúly. Különben hűvös, tárgyilagos szemlélője vagyok és maradok a nagypénteki történetnek. Elmondom: Igen elvégeztetett életműve, amelyet világosan fölismert már 12 éves korában: Nekem azokban kell foglalatossnak lennem, amelyek az én Atyámnak dolgai... elvégeztetett a szenvedés, úgy amint megjövendölték a próféták... elvégeztetett a váltság munkája, kiengeszteltetett az Isten. Erre az Atya áment mondott, mert elhozta a husvétot s nem engedte, hogy szentje rothadást lásson, de áment kell mondanom nekem is. Azzal, hogy elfogadom ezt az áldozatot, odahullok keresztfájához, megsiratom őt, de még inkább magamat s elindulok a bűneikből feltámadott emberek új, Istennek kedves élete felé.

Magócs Károly
püspöki másodlelkész.

Két út.

Nagypéntekre. Délután.

Ésaiás 53, 5—10.

Minden mi emberi gondolkodásunknak tökéletes fordítottja a nagypéntek: a megácsolt, a felállított kereszt s rajta a szenvedő, bennünket megváltó, az Istennel megbékéltető Jézus Krisztus. Soha seholy nem lett olyan nyilvánvaló, mint itt, hogy „az Isten gondolatai nem a mi gondolataink s az ő utai nem a mi utaink“. De az a másik is, hogy ezek az ő gondolatai magasabbak, fenségesebbek. Ez az ige mindenekelőtt ezt akarja szívünkbe vésní. Milyen másképpen képzelte a próféta kora az eljövendő Messiást és milyen egészen más elgondolása van róla sokaknak ma! Magának Keresztelő Jánosnak is ilyenek voltak az első álmái: az embererdőt irtó acélizmu kemény férfiú, aki könyörtelenül kivág minden terméketlen fát, hadd égjen el, hadd pusztuljon... a szórólapátos ember, aki dobálja fel magasba az embermagot, hadd próbálja meg a szél, hadd maradjon meg a búza, a pelyva, a szemét pedig hadd égjen el. Csak később nyílt meg a szeme s Isten láttatta meg vele, hogy a Megváltó bárány lesz, aki hordozza és eltörli a világnak bűneit. Az emmausi tanítványoknak is az a nagy csalódásuk: mi pedig azt hittük, hogy ő fogja megváltani Izráelt. De nem! Lehetetlen, hogy ő lett volna a megváltó, ez a keresztfán kiszzenvedett. És ma? Sokak szemében ma is bolondság és botránkozás a kereszt. „A harcos Krisztus az eszményképem, a kufárokat kiűző, a templomot megtisztító... a keresztyénségben is a mindent vállaló hősi szellem az, amely imponál nekem“ mondotta Hitler s vallja nyomában egy új, egyre inkább erősödő és hódító világnézeti tábor. A próféta csodálatos jövendölátással s vele együtt a nagypéntek hívő népe a multba tekintve vissza Isten szemével nézi a megváltást s a megváltót. Előttük sem ismeretlen a hősi Krisztus, de az a legbensőbb meggyőződésük, hogy a meg-

váltás minden áldása szenvedéséből fakad. Drága nekik a tanító Jézus, aki erővel és hatalommal szólt. Drága a csodatevő, aki betegeket gyógyított, vakokat tett látókká, siketeket beszélőké, bélpoklosokat tisztává, de mindezek fölé helyezik Jézust a szenvedőt. Tudják, hogy kiengeszteltésünket, békességünket önként vállalt kereszthalála szerezte meg. Megingathatatlan bizonyosságuk, hogy „mi az ő sebeivel gyógyultunk meg.“ Innen az újra meg újra megjelenő báránynak a képe; A bárányé, amelyik a mézárszékre vitetik... a juhé, amelyik megnémul az öt nyírók előtt és száját nem nyitja meg, innen más megaláztatása is, hogy fiatalon kivágatott az élők földéből (8 b.) s hogy a gonoszok között adtak sirt neki. (9a.) De tudták és tudják azt is — és itt oldódik meg a nagy titok — hogy mindez Isten terve, Isten elgondolása. „Az Ur akarta megrontani betegség által“ (10a.), mert nem volt más mód és más lehetőség arra, hogy betemetődjék az a nagy szakadék, amely ott tátongott az igaz Isten és közöttünk, bűnös emberek között... nem tudtunk másképpen eljutni Hozzá, minthogy ő fektette vértől ázott keresztfáját padló gyanánt a szakadék fölé, hogy ráléphessünk s oda-
borulhassunk a megbékélt Isten atyai szívére.

Tudott a próféta más kísérletekről is, amelyekkel az emberek próbálták kiengesztelni Istent. Látott ezer meg ezer oltáron áldozati tüzet égni, körülötte papok tizezreit sűrögni, forogni, a népet, amely hordja válogatott ajándékait, hogy megnyerje Isten tetszését, de ugyanakkor hallja és tovább is adja Isten szavát: „Mire való nekem véres áldozataitoknak sokasága... (Ésaiás 1, 11.) És tudunk mi is hősiek erkölcsi erőfeszítésekről Pál apostol és az Isten embereinek életéből, amelyeknek mind az lett a végük: Ó én nyomorult ember, ki szabadított meg engem a halálnak e testéből?“ (Róma 7, 24.)

Ezért nincs más út az Isten szívéhez, mint egyedül a kereszt. A többi mind kétségbeesésbe visz, mert gyarlóságunkat, önerőnk elégtelenségét mutatja meg s mi sóhajtozni tudunk csak: „Jaj énnekem“, vagy legföljebb epekedni: „A mélységből kiáltok Hozzád Uram... várlak.“ Ez a másik út felszabadít, mert Isten kegyelmének gazdag forrásához vezet, amelyből bőven áradnak az irgalomnak, a bűnbocsátnak vizei s mi mellettük az apostollal hallelujázni kezdünk: „Hála legyen az Istennek a mi Urunk a Jézus Krisztus által.

Erről győzött meg nagypénteken az Isten. Ezért ez a mi legnagyobb ünnepünk.

Az-e vajjon a te számodra is?

Magócs Károly
püspöki másodlelkész.

Akik előtt a husvéti titok először tárul fel.

Husvét I. ünnepére. Dél előtt.

Márk 16, 1—8.

Mikor elhangzott a keresztfán: „Elvégeztetett, Atyám kezeitbe ajánlom lelkemet“, látszólag megoldódott a nagy kérdés: Isten fia nazareti Jézus, vagy sem? Mert ez volt a kérdések kérdése. Keresztelő üzenete: *Te vagy-e, aki eljövendő, vagy mást várjunk?* nemcsak a kétségek közt vergődő próféta, hanem a népösszeségét foglalkoztató kérdés? A kereszt alatt hullámzó tömeg nem annyira gúnyolódni ment a Golgothára, mint csodát, jelt látni: *Egyebeket megtartott, tartsa meg most magát, ha Istennek kiválasztott Krisztusa*, a csodaváró Izrael megnyilatkozása. Még az előkelők, a főpapi osztály képviselői között is számosan voltak, akiket Jézus isteni ereje megejtett: „*Ha Izrael királya, szálljon le a keresztről, és mi hiszünk neki*“, nem a vergődő szenvedés láttán gúnyolódó elvetemültség, hanem a kétségbeesettek lelkiismeretének szava. Sőt még a lealjasult, elvetemült gonosztevő is vitt magával a keresztre valamit a közhitből, mely az emmauszi vándorok szavából csengett ki: „*Mi azt reméltük, hogy Ő váltja meg Izraelt, mert imígyen szól az Úrhoz: Ha Te vagy az Istennek Fia, szabadítsd ki magadat is, minket is.*“

Hogy a Golgothát látogató közönség előtt nyílt és bizonyára erősen vitatott kérdés volt: Isten fia-e a megfeszített Jézus?, a legvilágosabban kitűnik az órség pogány századosának szavaiból. Mikor megrendül a föld, elhomályosul a nap, s tombol vadul a vihar, a harcedzett katona ajkán elhangzik a vallomás: „*Ez az ember valóban Isten fia volt.*“

A vitatott kérdés Izraelre nézve egyelőre eldőlt. Nem történt csoda. Isten nem tett mellette bizonyágot. Meghalt mint más ember. Ámította önmagát, félrevezetett másokat. Közönséges hitető volt. Ezzel hagyta el, — bizonyára a kínos csalódás fájó érzésével, a tömeg a Krisztus sirját. Nem sejtette senki, hogy mindennél nagyobb, világgraszoló csoda vár Isten népére. Arról való bizonyágtétel: hogy Isten úgy szerette a világot, hogy az ő egyszülött fiát adta, hogy a bűnös világnak szabadulást szerezzen a világ és az ördög birodalma alól; de bizonyágtétel arról is, hogy Isten nem *hagyja, hogy az ő Szentje rothadást szenvedjen*. Kézzelfogható igazság, hogy az emberi gonoszság rendezhet véres nagypénteket, de az Isten husvétot támaszt, a halálból életet varázsol elő, és hogy Jézus valósággal az Isten fia: aki legyőzte a halált. Felséges csoda, isteni titok. Márk evangéliuma egyszerű szavakkal mondja el a világtörténet e legfenségesebb eseményét, felmutatva, *kik előtt először tárult fel, az Isten jóságának, bölcsességének mérhetetlen gazdagságaként* — a szent husvéti titok.

Három nő előtt tárult fel. Ők voltak a nagypénteki gyász leghívebb hordozói, ők lettek az isteni kegyelem első boldog részesei, és e kegyelem zengő szavú hírnökei.

I. A tanítványokat szétszórta a félelem, ám a nők hű szeretete virrasztott. Ha egyidőre kihamvadt hitük lángja, felhők közé bújt reménységük csillaga, megmaradt a szeretet, mely soha el nem fogy. A szeretet indítja fel őket, hogy mikor még napsugár nem csókolta a földet, kimenjenek a sírhoz. Szavuk nem igen van. A lélek gyökeréig ható fájdalom nem sikong, nem jajong, csak néha nyög fel, mint a szíven szorított galamb. Azt érzik, mást nem tehetnek, legalább a porsátort mentesítik bebalzsamozással egy időre az összeomlástól. Az ébredő tavasz ezernyi szépsége, a derengő hajnal nagyszerű varázsa meg se érinti őket. A nagy fájdalom összetörte bensejüket. Nagy sötétség van benne. „Ki veszi el a sír szájáról a követ?” Ez az egyetlen aggasztó kérdésük. A nagy kő a szívkön feküdt. Mi lesz most? Hogyan alakul a jövő? Mi lesz a teendőjük. Ezen tépelődtek, mialatt honleányi szívük csakúgy vérzett, mint a Mesteren a rajongásig csüngő, Őt követni vágyó, neki szolgálni, érte minden áldozatra kész szívük. Mind a három olyan szomorú fűz, annak a sok-sok ezer és millió nőnek jelképe, kik vesztességük súlyával, szemükben a bánat égő könnyüivel mennek a temetők felé, hogy elköltözött kedvesük sírját beborítsák a szeretet és kegyelet virágaival. Az igaz mély szeretet nagy tékozló. Mindenét annak adná, aki tőle örökre elszakadt. Szövegünk istenes asszonyai viszik a drága keneteket, hogy a halandó testet óvják a romlástól, mert csak ez maradt meg számukra. Nemünknek legszomorúbb lelkiállapota az, mikor eltemetett kedveseiben csak a testet látja, amikor csak pusztulást, romlást, rothadást lát a halálban, és a hervadó fiatalságot akarja mindenféle mesterkedéssel megakadályozni, és az eltűnő ifjúságot kendőzéssel visszavarázsolni. Szomorú lelkisilányság, mikor nem tudnak belenyugodni a halál testoszlató hatalmába, s kísérleteznek kenőcsökkel, hogy a pusztulásra ítélt testet megtartsák. Nagyszerű síremlékeket, mauzoleumokat emelnek a romlandó test hajlékául — de megfelelkeznek a lélek örökkévaló hajlékáról. Pedig amely pillanatban kiszáll a testből a lélek, megszűnt az ember a földé lenni, vagy az üdvösség, vagy a kárhozat hona lesz otthona. Gondolja meg ezt mindenki. Ne a testet öltöztesse ünneplő ruhába, hanem a lelket. Ne a testet próbálja halhatatlanítani, hanem a halhatatlan lélek számára törje az utat a hit, a szeretet, a halálígmennő hűség erejével az örökkévalóság felé, akkor minden lélek előtt feltárul a husvéti szent titok, hogy a halál felett az élet lett az úr, amit a bibliai asszonyok oly boldogan tapasztaltak meg.

II. Megérkeztek a sírhoz. Arimathiai József kertjébe. Csodavilág várta őket. Régi legenda szerint soha annyi virág, s oly szép nem nyílt, soha annyi madár nem dalolt, és soha oly bővölőn, mint az első husvéti hajnalon. A pillangók ragyogó ruhákba öltözve röpködtek, bogársereg zümmögte édes dalait.

Az egész természet valami nagy, áhítatos ünnepet űlt, hozsánázott, hallelujázott. Költői kifejezése annak, hogy a husvét megváltoztatta a világ képét. Nagypénteken elsötétült a nap, megrázkódott a föld szíve a fájdalomtól. A templom kárpítja kettéhasadt. A husvét tündéri fénybe öltöztette, szinte az öröm mámorába ringatta: hogy zengett, dalolt, harsonázott az élet. Mindez miért? Valami soha nem hallott hang zeng bele a világba: *Nincs itt, feltámadott.*

Az angyali szózat új világ hirdetője. Valóban a régi templom kárpítja kettéhasadt. Jehova trónja ledőlt, és a zord nemzeti Isten helyére az egész világot atyai keblére ölelő Isten lép. A halál elveszti fullánkját, a koporsó a hatalmát. Csodás hír ez. Első pillanatban félelemmel tölti meg az asszonyok szívét, annyira hihetetlen, annyira lehetetlennek tetszik előttük, de aztán mohó örömmel szívják, mint az éhes csecsemő az anyatejet, isszák, mint a már-már kimerülő sivatagi vándor az oázisok üdítő vizét. Gyakori tapasztalat. Sokszor szól hozzánk az Úr a feltámadás igéiben, de vagy nem halljuk a rohanó élet eszeveszett iramában, vagy fásult közönnyel vesszük, mintha nem nekünk, nem hozzánk küldene Isten üzenetet, vagy ép lehetetlennek tartjuk, s bánatos lemondással zokogjuk Faust szavait: „Hallom, hallom a hangot, de hinni nem tudok.“ Ám egyszer a lélek bensejében csoda történik. Az Ige isteni ereje megfogja szívünket és ez jól esik, mert kezdünk hinni. Megérezzük, mily jó odaborulni hívő gyermeklélekkel Isten kebelére, mily édes hallgatni a túlvilágból hozzánk szálló üzeneteket, és érezni az enyészet földén az örökélet fuvallatát. Ez a nagy boldogság jutott osztályrészül a husvétii sírt látogató asszonyoknak. Vajha minden a veszteségét siratónak, a temetők komor sírdombjai mellett, az enyészet birodalmában, megjelennek az Úr követi a vigasztaló szóattal: Nincs itt, feltámadott. Már nálam éli az igazak boldog életét, a hűség koronájával felékesítve. Vajha ti is mindnyájan részesei lennétek annak a szíveket megnyugtató égi kegyelemnek, melyet a kegyes sírlátogatók megtapasztaltak és a prófétaság lelkét nyerve az Élet igéjének boldog szavu hirdetői lettek.

III. A három nő megy, fut, rohan hazafelé. Félelem és öröm hullámszik keblükben. Jó ideig nem szólnak, de aztán szinte vulkanikus erővel tör ki szívükből az öröm árja. A bánat lehet néma s mentül mélyebb, mentül igazabb annál hangtalanabb. Csak a félfájdalom sikong és jajong. Az öröm sokáig nem maradhat néma. Megszóal, mint a Memnon szobor, mikor rásüt a nap. Dalra kel, mint a pacsirta, s zengi a boldogság himnuszát, mint mi a felszabaduláskor. Az a három asszony is örömittasan kiáltja bele a világba, amit hallott és látott. Isten hirnőikeiként örömet hirdetnek a búbamerülteknek, reménymagot vetnek kietlen parlaggá lett szívekbe.

Valahol Ázsia bensejében a nagy mongol hódítónak remek sírboltja van. Az van rávésve: „Ha én — Tamerlán még tíz évig éltem volna, pusztulásba döntöttem volna a világot. Patakok-

ban folyt volna a vér, üszkös romok hirdették volna utamat.”

A még Helena császárné anyja által épített Szentsír templomában van egy színarannyal bélelt üreg. Állandóan világosság tör belőle elő. Azt mondják, hogy ebben az üregben feküdt Jézus. Igaz-e nem-e, ki tudná eldönteni: De a gondolat gyönyörű. A Krisztus sírjából fény, az élet feltétele, az élet lehellete árad ki. A feltámadás evangéliuma, az örök élet himnusa zendül. Ennek hirdetője lett a három asszony.

Míg az ős keresztyéneknek temploma nem volt, a temetőbe mentek husvét ünnepén! A kegyeletes érzések ma is sokakat kivisznek a sírok közé. Vajha mind azok, vajha azok is, kik ritkán járnak a temetői utakat, azzal a hitbizonyossággal térnének vissza otthonukba, övéik közé, a hitetlenek közé is: „Feltámadott az Úr, biztonnal feltámadott.”

Smid István
rozsnói lelkész.

Hogyan ünnepelünk ?

Husvét I. ünnepére. Délután.

I. Korinthus 5, 6—8.

„*Nem helyes a dicsekvétek.*“ A dicsekvés önteltség, elbizakodottság szülötte. Jóra még sohase vezetett. A mohi vereség, a mohácsi pusztulás elbizakodott önteltség szomorú következménye. Erkölcsi téren is mindig megbosszulja magát. Aki azt hiszi, hogy elég erős a hitben, szilárd a jóhoz való ragaszkodásban, könnyen elesik. A korinthusi keresztyének azt hitték magukról, hogy a krisztusi igazságok már mély gyökeret vertek szívükben, erkölcsi életük szilárd alapon áll, tehát veszedelem nem érheti őket. Pál apostol arra figyelmezteti őket, hogy kevés kovász megposhasztja az egész tésztát. Egy marék konkoly egész tábla búzát konkolyossá tesz, egyetlen rothadó alma egész rakást megronthat. Tehát nagy lelki vigyázásra van szükség. Izrael népe husvétkor kitisztította házát, eltávolított minden rothadó, vagy erjesztő anyagot belőle, hogy a kovásztalan kenyérhez egyetlen csira (baktérium) se kerülhessen a rothadó, erjesztő anyagból. A kovásztalan kenyeret tisztán, érintetlenül akarták élvezni a paszcha ünnepek alkalmából. Ezen ősi, hagyományos szokáshoz fűzi Pál apostol a maga intelmét. „*Vessétek ki a régi kovászt*“, a megromlott, a rothadást előidéző kóroanyagot magatok közül. Krisztus tanítványai nem élhetik a bűnös, könnyelműek életét. De meg se türhetik maguk között azokat, akik a régi, pogányok bűnös életét élik, mert az a veszély fenyeget, hogy az ő tisztátalanságuk odaragad, átcsap a tisztákra is, ahogy az apostol írja: *a kovásztalan kenyerekre*; az-az a Krisztushoz tért, a jézusi igazságokat valló hívőkre is. Tűzzel játszani nem kell. Mérgező kígyót házadba ne bocsáss, vérengző fenevaddal ne pihenj egy barlang-

ban. Ép így ne engedd magadhoz közel a Sátánt, a megvesztegető rossz példát, a gonosztságot, bármily kívánatos cifra mezbe öltözik is. Lelked vallja a kárát, szíved boldogságát rabolja el, ha hozzád férközhet. Keresztyén voltod is hangosan tiltakozik ez ellen.

A mi husvéti bárányunk a Krisztus megáldoztatott értünk. Keresztelő János nevezte első sorban Jézust: az Isten bárányának, aki magára vette a világ bűneit. Pál apostol és a mennyei jelenések könyve is Krisztusról, mint Isten bárányáról szól, aki értünk áldoztatott fel a keresztyénség nagy engesztelő ünnepén — Nagypénteken. Ez a felfogás az ó-testamentumból ment át a keresztyénségbe. A nagy engesztelő ünnepen a főpap elé két bárányt vezettek. Az egyikre rárakta jelképiesen Izrael népének bűneit. Aztán a bűntől terhelt bárányt kikergették a pusztába vadállatok zsákmányául. A másikat, a hótisztát feláldozta a bűnös Izrael váltságául. Az ősi hagyománytól ott van eltérés, hogy Krisztus egyetlen bárány, magára veszi a világ bűneit is, és fel is áldozza magát érte. Ehhez azt a nagy kötelességet fűzi a továbbiakban az apostol, — aki ezt a levelet ép husvét táján írta, — *ünnepeljünk, de nem a régi kovásznak, sem a rosszasságnak, és a gonosztságnak kovászával, hanem a tisztaságnak és az igazságnak kovásztalan kenyérével.* Gondolom, hogy a ma nemzetségének szóló igék ezek. Ahogy Pál korában a korinthusiak megelégedtek a külső ünnepi szokások a régi hagyományok betartásával, — de a lélek mélyén nem változtak át új emberekké, — a mai kor fiai is azon téves nézetben ringatják magukat, — hogy, ha more patrio — Nagypénteken tartózkodnak a husevéstől, és talán az Úr asztalához is járulnak az ünnepnapok valamelyikén, már is eleget tettek keresztyén kötelességüknek, aztán élhetik tovább önző, bűnös hajlandóságokkal telített életüket. Az igazi ünneplés: szakítás a multtal, a mult bűneivel, az igazság, a tisztaság útján való járás. Új emberrélel. Régi, romlott, erjedt kovász nem maradhatsz. Testvér! Légy olyan tiszta kenyér Isten színe előtt, mint aminőt a hála, a hódolat aratás ünnepe után a jeruzsálemi templom oltárára helyezett kedves áldozatul.

Smid István
rozsnyói lelkész.

Álom-keresztyének.

Husvét II. ünnepére. Délelőtt.

Lukács 24, 13—35.

Amikor 20 nehéz, megpróbáltatásokban gazdag, örömben szegény esztendő után végre megkondult a Felvidéken a történelem harangja és hirdette a nemzet feltámadását, „olyanok voltunk, mint az álmodók“. Sok édes álom, könnyeinkben ezerszer megfürdetett szép kép, megalázottság, megszügyenyítés,

megtiportatás keserűségéből fakadt türelmetlen, izzó reménységünk mind felajzott. Életünk legszebb álmát álmodtuk. De a keresztfa árnyéka még ránk vetődött, még elevenen égettek a sebek, még fülünkben visszahangzottak a jajkiáltások, még tartottak a házkutatások, letartóztatások, ezért nem tudtuk, nem mertük elképzelni, hogy az álom miként válik valósággá. „Olyanok voltunk, mint az álmodók.“ De amikor az első honvéd átlépte a trianoni határt, amikor megkondult az egész ország minden harangja, amikor dübörgő léptekkel virágtengerben jöttek felszabadító testvéreink, amikor egy ország örömeiben zokogott, akkor megtört a gonosz varázs, akkor teljes valójában felfogtuk, hogy nemzeti feltámadásunk nem édes álom, dédelgetett, féltve ápoltt gondolat, reménység, hanem testet öltött és örökre nekünk adott boldog valóság.

Tépelődés, merengés, álmodozás, majd a valóság boldog tapasztalása jutott osztályrészül az emmausi tanítványoknak is. Ők is szomorúan rótták a bánat-utat, az emlékezés világánál megsiratták azt, aki megválthatta volna Izráelt, és fülükben csengő szavaiból bágyadt, erőtelen álmokat szövögettek. Mi lett volna az emmausi tanítványokból, ha csak álmodoztak volna a feltámadott Krisztusról s nem adatott volna meg nekik, hogy Igéjéből, a kenyér megtöréséből valóságosan megismerhessék és megtapasztalhassák a feltámadott, élő Krisztust? A husvét a hívő keresztényeknek Istentől adott évente visszatérő kegyelem, hogy megtapasztalhassák a feltámadás valóságos és tényleges misztériumának erejét. (Filippi 3, 10.) Amíg csak halomlásból tudjuk, hogy Jézus Krisztus feltámadott, álom-keresztények vagyunk, átütő erő és meggyőző hit nélkül, mint az úton szomorúan beszélgető emmausi tanítványok. Csak akkor lesz a husvét a mi halálon és poklon vett diadalünnepe, ha valóságosan és személyesen van találkozásunk az élő Krisztussal.

I. Az emmausi tanítványok mögött elmaradt már a keresztfa s mégis megörnyedt háttal még mindég ennek árnyékában haladtak. Nehéz lidércnyomásként nehezedett rájuk mindaz, ami Jeruzsálemben történt. A tragikus események mázsás súllyal nehezettek rájuk. A rabszíjra fűzött zsidók menekülhettek így egykor üszkös városaikból a babiloni rabságba. Mindenütt a Töviskoronás arca nézett rájuk, felséges, nyugodt, szelíd, komoly vonásaival. Fájt a szívéük utána, hiszen Hozzá fűződött lelkük minden szent várakozása. Szavai fülükben csengtek. „Beszédben hatalmas volt Isten előtt“, telve étellel és hatalommal. Senki sem tudott úgy vigasztalni és áldást osztani. Cselekedeteiben mindenkit felülmúlt. Minél többet gondoltak rá, annál inkább kezdett eszmévé finomulni, fölséges, szívlelket megragadó égi eszmévé, az égi ideák testetöltése, az igazság, szeretet és élet megtestesülése. Mintha csak nagy költőnk szavai elevenedtek volna meg: „Nem halt meg az, ki milliókra költé... stb.“ Az eszmévé finomult Jézus Krisztus elvesztette valóságos realitását, álmokképpé változott, ideává, gon-

dolattá, mely szép mint egy gyönyörű költemény, de élet, valóság, realitás nincs mögötte. Ők is hallották Krisztus ígérését, hogy három nap alatt megépíti testének lerontott templomát, mégis milyen könnyen belenyugodtak abba, hogy meghalt, legyőzetett, vége minden reménységnek. Ők is hallották az aszszonyok csodamondását, de nem tudtak neki hinni és örülni. A szív mélyéről feltörő szent érzések talán megzörgettek a lélek kapuját, de az ész és értelem nyugalomra parancsolta őket. „Miképpen él az, ki meghalt?” ismételte magában a fájó lélek s Jézus Krisztus megváltó személyének elvesztését eszmével és szép gondolatokkal akarta pótolni. Lemondtak a személyes, az élő Krisztusról, elejtették azt az egész világot, amit Jézus személye jelentett számukra s elfáradva indultak el a hétköznapiok szürke emmausi útján...

Korunk pogány hitetlenségének, erőtelen hitéletének egyik gyakori kórokozója az álom-keresztyénség. Ez az erőtelen, vérszegény, magával tehetetlen, torz-keresztyénség elmereng azon, hogy Urunk 1900 év előtt milyen gyönyörű tanokat hirdetett, milyen ártatlanul és nemesen szenvedett, még meg is siratja és sírjára babérkoszorúkat helyez, csak egyről nem tud, csak egyet nem ért, csak egyet nem tapasztalt meg soha, hogy a személyes, a feltámadott Krisztus él és uralkodik. Nem tapasztalták, hogy Krisztus a jelenvaló világban is valóság, realitás és ezért nem is volt Vele sohasem áldott találkozásuk. Ezek egész életükben csak álmokat szövögetnek, mint az emmausi tanítványok, amíg Krisztussal nem volt találkozásuk. Számukra Jézus az égi ideák testetöltése, a szeretet megjelenítése, eszme, gondolat, emberi példakép, akinek valláserkölcsi hatása a fontos. Krisztusi eszmékről beszélnek, de közben az ó-ember útját járják. Isten országában úgy hisznek, mint egy szép költeményben, melyet meghazudtol a tapasztalat. Így alakul ki bennük az a felfogás, hogy a keresztyénség kultúra, idealizmus, világnézet, amit az ember önmagában elrejtve hord, de az életküzdelembe, a kereskedésbe, műhelybe, bankba, bányába nem lehet vinni, mert a valóság szele elfújja az egész álomvilágot. Hisznek a feltámadásban is, mint valami képies történetben, hogy az ideák, az Ige, az Eszme elvont fogalma nem hal meg. Szívükben pogányok, de égboltjukra ábrándvilágot rajzolnak s azt hiszik, hogy annak követői, aki meghalt és feltámadott érettünk és aki életét adá váltságul sokakért. A templomban áhítatosan énekelnek, mert azt hiszik, hogy a keresztyénség a templomba való s nem életet formáló hatalom. Emlékeznek, gondolnak Jézusra, de nem *hisznek* benne!

II. Az emmausi úton a bús vándorok találkoznak az élő, beszélő, korholó, lelkesítő, Igét vető és kenyeret megtörő, feltámadott, örök Krisztussal. Az alkony homályában meggyullad két ívlámpa, világosság, tűz, meleg sugárzik belőle, mert a feltámadott Krisztus energiái áradnak el benne. Olyan, mint az üstökös, mely lángsugarakat szór. Belehull az övéinek szívébe is egy parázs, hogy a krisztusi élet bennük is feltámadjon s

megteljesedjenek hittel, kegyelemmel, jósággal, szeretettel és békességgel. Az Igének szent szavai által a krisztusi indulat észrevétlenül átárad a tanítványok lelkébe, mint a delej a vasreszelékbe. (Filippi 2, 5.) A kenyér megtörésekor megnyílnak szemek, hogy meglássák a valósággal jelenlévő Krisztust. Nem emlékek és bensőséges gondolatok, hanem a valósággal jelenlévő, (ubiquitas) Jézus Krisztus jut nekik osztályrészül a kenyér megtörésénél. Nem távoli „hajnalcsillag“, végtelen távlatokban lévő „naptámadat“ többé (alioisis), hanem vándortársunk, tanácsadónk, testvérünk, aki asztalunknál helyet foglal, ott van, amikor az édesanya gyermekeit imádkozni tanítja, stb. stb. Ott van, amikor a lélek útra készen így könyörög: „Maradj velünk, mert immár beesteledik és a nap aláhanyatlott.“ S ott van valósággal az Úrvacsora szent jegyeiben, amikor térdre hullva résztveszünk a kenyérnek megtörésében, a kehelynek kegyelmet nyújtó ajándékának kiosztásánál. Kehellyé válik maga a hívő is, mert Isten kegyelme hullámszik benne, tenger, melyet Isten mélysége tölt ki, tükör, melyben Istennek atyai arca fényesedik ki.

A valósággal feltámadott és velünk lévő Jézus realitása alakítja át a keresztyénséget az elvont ideológiából gyakorlati valósággá, álom-keresztyénségből napfényes életprogrammá. Mert a keresztyénség nem csak világszemlélet, gondolat, eszme, idea, mely sasszárnyakkal a magasba emelkedik, hanem annál ezerszerre több, nagyobb, irracionálisabb és mégis reális és tapasztalati valóság: Krisztus bírása, még helyesebben: Krisztusnak örökké tulajdona lenni. („Élek többé nem én...“) A keresztyénség nem eszmék és eszmények harca, hanem az életnek és a halálnak harca minden időben. Az életért való harcban az eszmék és érzések valósággá lesznek. A szeretet érzéséből könnycsepp és munka lesz, megsegítő áldott valóság, az igazság nem az elme fehér gondolata, hanem jellem és élet, a feltámadás nem sírok felett kísértő lidérc, hanem testet öltött tény, mely az „eszmei keresztyénség“ felé bátran kiáltja: „Miért támadnak szívetekben okoskodások? Lássátok meg az én kezeimet és lábaimat, tapogassatok meg engem és lássátok, mert a léleknek nincs húsa és csontja, amint látjátok, hogy nekem van.“ (39.)

Az emmausi tanítványok a feltámadás egyetemes tényét akkor élték át személyes valóságként, amikor Jézus nekik személyszerint megtörte a kenyeret. Áldott szent kenyér, mely mindenkinek személyszerint töretik meg, hogy életünk legyen. Áldott kenyér, mely érettünk és sokakért halálra adatott bűnöknek bocsánatára, hogy legyen feltámadás s megnyílt szemek meglássák az élő, örök Krisztust.

Vargha Sándor
rozsnyói lelkész.

Isten nem személyválogató.

Husvét II. ünnepére. Délután.

Csel. 10, 34—41.

Tudjátok-e testvéreim, hogy az elmúlt 20 nehéz esztendő alatt kisebbségi sorunkban mi volt a legmegalázóbb és lesújtóbb? A folytonos mellőzés, félretolás, rendszeres kisémmzés mindabból, ami kenyeret biztosított volna a magyarnak. A személyválogatás rostáján kihullott a magyar és saját földjén lett hontalan, harmadrangú polgár. Megérezte ezt az iskolás gyermek, a munkás, kereskedő, iparos, diplomás ember, midőn minden a másnak jutott osztályrészül, nekünk semmi. Sokszor zokogott a magyar fájdalom a költő szavával: „Mit ér az ember, ha magyar?”

1. A gyűlölködés és féktelen önzés korában a világ lelki ismeretére apellál Péter apostol: „Isten nem személyválogató, hanem minden nemzetben kedves előtte, aki őt féli és igazságot cselekszik.” Milyen más mértékkel mér Isten, mint az emberek. Mi rokonszenvet, vagy ellenszenvet emlegetünk, külső dolgok után indulunk el, de Isten kizárólag azt nézi, hogy ki istenfélő és igazságtevő. Vizsgáld-e már ebből a szemszögből az embereket? Pl. gondoltál-e te menyasszony arra, hogy választott istenfélő, igaztevő ember-e? (stb.) Ne feledjük el, hogy Isten előtt azok kedvesek, akik őt félik és igazságot cselekesznek. Az egész világon mindenütt, minden nemzetben szétszórta élő ilyen emberek alkotják azt a lelki birodalmat, a láthatatlan egyházat, mely az üdvösségre meghívottak szívközössége (societas in cordis).

2. Isten minden nemzetnek meghirdettette az evangéliumot, sőt szeretetébe foglalta az egész világot, mégis azt olvassuk a 41. versben, hogy Isten nem az egész népnek adta, hogy a halálból feltámadott Jézus megjelenjék nyilván. Minden nemzetnek, de nem mindenkinek! Napját is felhossa mindenekre és mégsem süt mindenkire. Vannak, akik szántsándékkal árnyékba vonulnak, hogy ne süssön rájuk Isten napja. Vannak, akik a hitetlenség, vakmerő bűnök sötét odvaiba vonulnak, ezekre nem hullanak a feltámadott és élő Krisztus áldott napsugarai. „Ez a kárhoztatás, hogy a világoosság e világra jött és az emberek inkább szerették a sötétséget, mint a világoosságot, mert az ő cselekedeteik gonoszak voltak.“ János ev. 3, 19.

3. Az egész világ számára, de nem mindenkinek, hanem „nekünk“ eleve választott bizonyságoknak jelent meg a feltámadott Krisztus — mondja Péter apostol — akik vele együtt ettünk és ittunk az ő feltámadása után. Krisztus feltámadásakor így csak a diadalmas hit tud beszélni. A boldog hitbizonyosság. Mint mikor Pál apostol azt mondja: „Jézus Krisztus azért jött a világra, hogy megtartsa a bűnösöket, akik közül első vagyok én.“ I. Tim. 1, 15. Jézus feltámadása az én egyéni életem legboldogítóbb valósága, melyet hittel ragadok meg, hit-

tel tesztek magamévá, hogy tőlem soha senki el ne vehesse. Isten kegyelmes akarata, hogy a bűnös emberi nemből engem, kinek Krisztusba vetett hitét mindvégig kegyelmesen megoltalmazza és megtartja, az örök életre kiszemelt, elrendelt és beiktatott az életnek könyvébe. (proorismos.) Hiszed ezt testvér? Ha hiszed, akkor ma a te feltámadásodnak és halálon való diadalodnak ünnepét üljük.

Luther nehéz időkben asztalára írta ezt a latin szót: „vivit!” Feltámadott! Ebből, mint kimeríthetetlen energiaforrásból nyert erőt, bátorságot és rettenthetetlen elszántságot, hogy megharcolja a hitnek harcát. Ez legyen a mi husvéti igehirdetésünk utolsó és aztán az egész évben szívünkben csengő boldog bizonyágtétele: Feltámadott! Nekem is feltámadott!

Vargha Sándor
rozsnyói lelkész.

Békesség nektek.

Husvét utáni 1. vasárnapra. Délelőtt.

János 20, 19—31.

Boldog ember, akinek életében teljeseedsbe megy az Úr köszöntése: Békesség nektek! Nagypéntekre és husvét ünnepére visszapillantva megkérdezzük: ezek az ünnepek hoztak-e áldást életünkbe, kaptunk-e békességet? A keresztyén ember egyik legbiztosabb ismertető jele, hogy van békessége. Keresztyénségünk egyik próbája: békesség van-e családjunkban, békesség van-e közéletünkben, békesség van-e lelkünk mélyén?

Krisztus jön a tanítványokhoz a mai evangélium elbeszélése szerint. S ahol Ő megjelenik, ott új korszak kezdődik: Békeség nektek!

Ezt ajándékozta husvétkor Jézus a tanítványoknak. De nemcsak nekik, hanem az egész világnak. Mostantól fogva a tanítványoknak hirdetniök kell az egész világ előtt az Úr békeszózatát. Békesség nektek — ez először is parancs.

Krisztusnak van joga ezt elrendelni, élete és munkája alapján. Ő azért jött, hogy kiengesztelődést és békességet hozzon; hogy visszavezesse Istenhez a tőle elpártolt világot. A mi békeségünkért halt meg a Golgotán. Ezért követelheti, hogy hagyjunk fel minden ellenségeskedéssel és ezért parancsolhatja: Békesség nektek! — Egész élete ezt hirdeti. Békesség örömhírét hozza. Legsúlyosabb helyzetében, amikor ellenségei megcsúfolják és ütlegelik, hallgat, amikor keresztre feszítik, akkor se haragos kitörést hallunk tőle. Sőt: Atyám, bocsáss meg nekik! Hallgatás és türelem volt a fegyvere. Halála volt a diadal. Joggal mondhatja: Békesség nektek!

De Jézus mondta azt is: Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy békességet bocsássak e földre; nem azért jöttem, hogy bé-

kességet bocsássak, hanem, hogy fegyvert. (Mt. 10, 34.) Ezt akkor mondta, amikor látta, hogy tanítványai kísértésbe jutottak, hogy összeegyeztessék keresztyén voltukat a világ kívánságaival. Aki azzal akarja életét kényelmesebbé tenni, hogy megalkuszik a világgal Isten akaratának a rovására, az megtagadja a Krisztust. Ilyen esetekben nincs béke. Kell is, hogy háborúság legyen. Hiába hangoztatják az ilyenek, hogy: béke, béke, mert nincs béke! Kétféle békesség van: igazi és hamis. Igazi békességben egészséges az élet, hamis békességben beteg. A hamis békét és a beteg életet a Krisztus el akarja tüntetni. Ezért adta nekünk az Ige fegyverét. Krisztus tönkreteszi azt a hamis békességet, amelyben az ember tönkremenne. Pl. egy könnyelmű társaság egyik tagjának felébreszti Isten a lelkét s megmutatja neki, hogy nem élhet úgy, mint eddig. Ő ezt közli társaival és nekik is ajánlja, hogy vigyázzanak a lelkükre. Erre természetesen vége a békességnek és vitatkoznak azok, akik eddig a bűnben barátok voltak. De milyen barátok? Milyen barátság az, amelyben az emberek egymást tönkreteszik? Igazi barátság az, amelyben Isten nélkül, sőt Isten ellenesen élnek az emberek? Ezt Krisztus tönkreteszi. Az olyan barátságot ne sajnáld, amelyik Istent ellenségeddé teszi. Krisztus hadat üzen a hamis békességnek.

Krisztus akkor adja ezt a parancsot: Békesség nektek, amikor a sirból feltámadt. Ezt a békességet Ő halálával vívta ki. A mi békességünknek is ilyennek kell lennie. Az igazi békességet nálunk is megelőzi az ó-ember eltemetése és az új-ember feltámadása. Nincs békesség másképp nálunk se, mint a lélek nagy belső háboruja után. Így Krisztusnak még ott is, ahol harcot támaszt, végső célja az igazi békesség. Mindenkit, aki hitre és új életre jutott, a feltámadási köszöntéssel üdvözlő: Békesség nektek!

Igéret is az Üdvözítő köszöntése: Békesség nektek!

Jézus maga adja azt a békességet, amelyet nálunk keres. Ha azt vizsgáljuk, hogy mi okoz vizzályt, széthúzást, háborúságot az emberek között, mindég megtaláljuk a bűnt, minden baj forrását. A jó nem választja el egymástól az embereket. Sem a családi békétlenségnek, sem a testvéri vizzálykodásnak, sem közéleti harcainknak az oka nem az istenfélelem. Így van ez a nemzetek között is.

A békesség betegsége a bűn, Krisztus pedig, aki a bűnt legyőzte, a békesség fejedelme. Aki igazi békességet akar, de Krisztus nélkül, az lehetetlent akar.

Milyen úton haladjunk mi? A természetes ember azt válszólná, hogy hagyjuk el a bűnt. Isten útja azonban másképp vezet. Itt először is megbocsáttatnak a mi bűneink. Mi saját erőnk-ből nem tudnánk bűneinkből megszabadulni. Ezért hirdetjük Krisztus megbízásából a bűnök bocsánatát. Ezért hirdetjük az Igét és ezért nyújtjuk a szentségeket mindazoknak, akik hívő lélekkel békességet keresnek.

Akik ezt nem fogadják el, tovább hordozzák a bűn átkát és békétlenségüket. Ha békességet akarsz, békélj meg Istennel. Nem

embertársaid legyőzése hoz majd diadalt, hanem a magad meggyőzése. Bajaink eltávolítására kiáltja bele Jézus a világba a husvét köszöntését: Békesség nektek! Az Ő szava nem üres hang, hanem csodás ígélet, amit Ő mindazoknál megvalósít, akik Őt követik. Boldog az a lélek, az a család, az a közösség, az a nép, amelyben ott él Jézus az Ő köszöntésével: Békesség nektek!

Virág Jenő
budapesti vallásnár.

A győzelem.

Husvét utáni 1. vasárnapra. Délután.

I. Ján. 5, 4—10.

Husvét utáni első vasárnap neve: fehérvasárnap. Az ősegyház a betérő felnőtteket husvét ünnepén keresztelte meg. A keresztségről tudták, hogy az Jézus Krisztus halálába való megkeresztelkedés. (Róma 6, 3.) Keresztelés alkalmával a lélek és a tisztaság színében, fehér ruhában jelentek meg a gyülekezetben és így tettek hűségfogadalmat. Az újonnan megkereszteltek hófehér ruhájukban ezen a vasárnapon jöttek el utolszor a hívek közösségébe. A fehér szín jelképezte, hogy a keresztségben megtisztultak bűneiktől és hogy Isten Szentlelkének az uralma alatt vívják a nemes harcot a bűn ellen.

Mi, mai emberek is ugyanabban a keresztségben részesülünk. Isten ma is ugyanazokat a kegyelmi ajándékait adja. De csak a hit által. Minden a hittől függ.

Ez a hit nemcsak elhívés. Nem meggyőződés csupán. Igéinkben arról az igazi értelemben vett hitről van szó, amelynek lényege és tartalma Jézus Krisztus az Isten Fia. Ez a hit élő erő. Meghatározza minden életnyilvánulásunkat.

Hitünk életnyilvánulásairól szól a 4. v. A győzelmet harcok előzik meg. Az erősebb győz. A hit ereje mindennél, e világnál is nagyobb.

A „világ“ jelenti az Isten elleni belső és külső lázadások összefoglalását. E világot sem módszerek, sem új rendszerek nem győzhetik le, csupán a hit. A világon „segíteni“ akaró rendszerek is hit nélkül csak Isten elleni lázadások.

A „világ“ nemcsak körülöttünk, hanem szívünkben is megvan. Mielőtt a külső világot kárhoztatnók, nézzünk magunkba. Kapzsiságunkra, gőgösségünkre, haragunkra stb. Ezeket ki kell szolgáltatnunk Istennek s Tőle kell erőt kérnünk a harcra naponként. A hit azt jelenti, hogy te győzol e harcokban a világ felett. De nem a magad képességeivel, hanem Isten erejével.

Ennek a diadalmas hitnek a tartalma: Jézus Krisztus az Isten Fia. (II. hitágazat.) Az igazi hit Tamással együtt mondja: Én Uram és én Istenem! Nem elég Jézust tökéletes emberi mintaképnek tekinteni. Ő Megváltónk, aki önmagát áldozta oda értünk.

Lehetünk ezzel a csodálatos szeretettel szemben hálátlanok? Az Ő szeretete viszontszeretetet vált ki. Ezért van világot meggyőző ereje.

Célunk, hogy hitre jussunk. Ehhez bizonyrágot sorakoztat fel az apostol. (6. v.) Első a víz. Ez a Jordánban történt megkeresztelkedésre vonatkozik. Itt hangzott el a Keresztelő előtt a mennyei szózat: Máté 3, 17. Itt tett bizonyrágot a Keresztelő Jézusról: János 1, 29—34. — Hatalmasabb bizonyrágtétel Krisztus mellett az Ő keresztben kiontott vére. A próféták jövendölése mind beteljesedett Rajta s ellenállhatatlan bizonyíték mellette. — Isten Szentleke is bizonyrágot tesz Krisztus mellett. A Lélek munkálkodott az Údvözítő csodatetteinél, hatalommal való prédikálásában és az Igének a hódító munkájában. — Mindhármuk bizonyrágtétele ugyanarra a Messiásra vonatkozik.

Hiteles ez a bizonyrágtétel? Az emberek bizonyrágtételét (9. v.) elfogadjuk, pedig mennyi köztünk a hazúgság. Isten bizonyrágtétele mennyivel igazabb és erősebb! S ha Isten tesz bizonyrágot arról, hogy Jézus Krisztus az Ő Fia, ez elől kitérnünk nem lehet.

Ezek mellett a bizonyrágok mellett legerősebb bizonyíték a Krisztusról a saját hitünk. (10. v.) Bíz Rá magadat hittel. S amikor Ő téged békességgel, erővel, világossággal ajándékoz meg, benned is élni fog Tamás bizonyrágtétele: Én Uram és én Istenem!

Virág Jenő
budapesti vallástanár.

Sajtószolgálat pásztori lélekkel.

Sajtóvasárnapra. Husvét utáni 2. vasárnap. Dél előtt.

Ján. 10, 11—16.

Jézus önarcképén, melyet mai alapigénkben megrajzol, a jó pásztor csodálatosan szép vonásai tűnnek szemünkbe. A jó pásztoré, aki nem azért van ott juhái mellett, hogy hasznot húzzon belőlük, hanem hogy nagy felelősségérzettel táplálja, gondozza, védelmezze a reá bízott nyáját, s ha kell, az életét adja érte. Mivel felelősséget érez minden egyes juháért, egytől-egyig jól ismeri őket, s utána megy az eltévedetteknek.

De e szívét-lelket gyönyörködtető kép mellett ott látunk egy másik sötét, visszataszító képet is, a béresét, aki csak a haszonra néz, a juhokat csupán piszkos, üzleti szempontból értékeli, s ha jön a farkas, hűtlenül otthagyja a veszélyben forgó nyáját, hogy a maga hitvány életét megmentse.

Ha a sajtó munkáját, szolgálatát alapigénk világosságába helyezzük, teljes meggyőződéssel kell hirdetnünk azt a nagy igazságot, hogy a társadalom, az egyház és a nemzet életében csupán annak a sajtónak van létjogosultsága, amelyik a reábízott munkát pásztori lélekkel, a Krisztus által drága áron megváltott

*Hitvallás
Ajtó és
Liget*

3.

lelkek iránti felelősségérzettel végzi, amelyeknek van az Isten igéjéhez kötött élő lelkiismerete, amelyik a sajtótermékek kiadásában nem üzleti vállalkozást lát, hanem lélekmentést, népnevelést, egyház- és nemzetépítést.

Az egyetemes papság magasztos elvénél fogva azt tanítjuk, hogy itt a földön minden keresztyén embernek, bármilyen életpályán működjön is, papi hivatást kell betöltenie. Ez az elkötelezés különös mértékben áll az írókra, költőkre és szerkesztőkre. Az a munka, amit ők végeznek, lelki munka, s igazán jól csak akkor tudják elvégezni, ha nem a béres, hanem a pásztor lelkével végzik, ha a jó lelkipásztor felelősségérzete hatja át őket, s midőn a tollat a kezükbe veszik, azt nem a Sátán, hanem Krisztus tintatartójába mártják bele.

Istentől kijelölt áldásos, népnevelő hivatását csak akkor képes a sajtó betölteni, ha azon a munkán, ami az írók és költők dolgozószobájában, a szerkesztőségekben és a nyomdáknak folyik, felismerhetők a pásztori vonások; a mammonimádás, kapzsiság és nyereségvágy sátáni vonásai helyett a népünk iránti szeretet krisztusi vonásai. Azt az utat, melyen az irodalomnak és a sajtónak járnia kell, megragadó szépséggel jelöli meg Reményik Sándor egyik költeményében:

Ügy beszéljen ma ki-ki magyarul,
 Mintha imádkozna,
 Mintha aranyat, tömjént, myrrhát hozna!
 És aki költő, az legyen király,
 És pap és próféta és soha más,
 Nem illik daróc főpapi talárhoz,
 S királyi nyelvhez koldus-dadogás.

Amint a jó pásztor életét adja a juhaiért, a sajtónak is az a hivatása, hogy életet adjon, kitartó, áldozatos népnevelő szolgálataival egy tisztultabb élet- és világfelfogáshoz, az élet forrásához: Krisztushoz segítse el a XX. század válságok közt vergődő emberét. Az a sajtó, amelyik csak haszonra néz, erre soha nem lesz képes. Mivel egészen megvakította a mammonimádás bűne, másoknak sem képes a helyes utat megmutatni. Mivel vak koldusként vezet a világtalan embertömeget, mindaketten a verembe esnek.

Amint a jó pásztor a veszedelemben is kitart nyája mellett, a nép javát szolgáló sajtónak ugyanígy kell cselekedni. Nem sántikálhat kétfelé, nem foroghat szélkakas módjára jobbra-balra, amerre a divatos politikai irányok szele fúj, minden anyagi, hatalmi és pártérdeket félre téve csak egy utat követhet: az igazság útját. A hirdetett igazságért örömmel kell magára vállalnia minden szenvedést, még a börtönt és a halált is.

A népnevelő sajtónak nemcsak jó lelkiismerettel, hanem jó emberismerettel is kell bírni. Miként a jó pásztor, ez a sajtó is ismeri az övéit, ismeri a nagy gyermeket, a népet, s tejnek itálával táplálja azt, nem kemény eledellel, még kevésbé méreggel. Nem él vissza népünk tudatlanságával és hiszékenységgel, hanem

szüntelenül azon fáradozik, hogy a könyvek és ujságok betűin keresztül helyes irányba terelje népünk kereső, szomjas lelkét.

A népnevelő sajtó nem egyéb, mint Krisztus kinyújtott, mentő keze, melyet ő arra tud felhasználni, hogy előhozza és hazaterelje az elveszetteket. Ahová a templomi igehirdetések és az ismeretterjesztő előadások nem hallatszanak el, a sajtó oda is utat talál, s ha valóban igehirdetés az, amit nyújt, nagyon áldásos lélekmentő szolgálatot végezhet.

Ezt a mentő szolgálatát azonban eredményesen csak úgy végezheti el, ha mi is egytől-egyig munkásai leszünk, s azokat a sajtótermékeket, melyekről felismertük, hogy pásztori lélekkel népünk javát szolgálják, pásztori lélekkel terjesztjük. A sajtó betüerdejében járó lelkek között a szennyirodalom ragadozó farkasai azért tudtak olyan nagy pusztítást végezni, mert mi nem voltunk őrizői a mi atyánkfiainak, nem ügyeltünk eléggé egymásra, nem voltunk mindig résen, hogy felebarátainknak a kísértek között segítségükre legyünk, féltő szeretettel kivesszük kezükből a méregpoharat, s odaadjuk helyette azt az aranykelyhet, melyből az örökélet tiszta vizét ihatják.

Nagy hiányunk és szégyenünk, hogy a világ fiai számtalanszor ügyesebbek, eszesebbek, kitartóbbak és bátrabbak a világosság fiainál a maguk nemében. Ha mi annyit áldoznánk evangéliumi sajtóra, mint a szovjet a magáéra, s olyan bátran terjesztenénk a mi sajtótermékeinket, mint ők a magukét, minden bizonnyal másképp állana Krisztus ügye. Krisztus ahhoz a nagy harchoz, mely a sajtó óriási frontján folyik, bátor katonákat keres. Száz és száz alkalom kínálkozik arra, hogy Krisztus ügyét ezen a téren is előbbre segítsük. A sok közül legalább néhányat hadd említsünk meg. Ha az általunk elolvasott naptárcédulákat, folyóiratokat, könyveket hitetlen, templomkerülő, vagy szórványban élő testvéreinkhez eljuttatjuk, ha evangéliumi könyvekre, folyóiratokra előfizetőket gyűjtünk, ha a gyülekezeti iratterjesztés munkájában segédkezünk, már Krisztus ügyének szolgáltunk.

Aki ezt a szolgálatot imádkozó szívvel, hűséggel és kitartással végzi, nem szégyellve a Krisztus evangéliomát, s nem csüggedve el a visszautasítások miatt, az boldogan tapasztalja meg, hogy mennyi áldás származik belőle. Amint egyetlenegy ponyvaregény elég lehet ahhoz, hogy valakit elindítson a romlás, a kárhozat útján, úgy egyetlenegy imádkozó szívvel átadott naptárcédulácskát is fel tud használni az isteni kegyelem arra, hogy egy tékozló fiú magába szálljon, s felkeljen a disznók vályuja mellől, elinduljon hazafelé.

Túrmezei Sándor
tokaji lelkész.

A jó Pásztor nyomdokain.

Husvét utáni 2. vasárnapra. Délután.

I. Pét. 2, 21—25.

Kicsiny bölcsők mellett a szülők és rokonok lelkében sokszor feltámad a kérdés: vajjon mi lesz ebből a gyermekből? Hogyan fog lefolyni földi élete? Milyen sors vár reá ebben a világban?

A bölcsőben szendergő gyermek sorsát Isten bölcs végzése folytán homály takarja el szereteteinek kutató szemei elől. Isten gyermekeinek a sorsa és hivatása azonban nincs homályba burkolva. Isten ígéje világosan élénk tárja a mi hivatásunkat.

Ha az újjászületés nagy csodája végbement az életünkben, ha Jézus érdeméért Isten gyermekeivé lehettünk, a hivatásunk nem az, hogy üvegházi növények módjára meg legyünk kímélve minden vihartól, minden szenvedéstől, hanem hogy a szenvedések viharai között megedzödjünk, s megtanuljunk Krisztusért béketűrő lélekkel és örömmel szenvedni.

Ehhez a szenvedéshez erőt ad az a tudat, hogy Krisztus is szenvedett miérettünk. Ha ő, a szent, az ártatlan, tudott szenvedni ilyen ítéletre és kárhozatra méltó bűnösökért, mint amilyenek mi vagyunk, akkor a számunkra csak kitüntetés lehet, hogy mi meg őérette szenvedhetünk. Krisztus tanítványa a szenvedések keresztyénje alatt nem azt kérdezi: Mivel érdemeltem ezt meg?, hanem Pál apostollal együtt vallja: Nekem adatott az a kegyelem a Krisztusért, nemcsak, hogy higyjek őbenne, hanem, hogy szenvedjek is őérette. (Fil. 1, 29.)

A keresztyén életben reánk várakozó szenvedéshez erőt ad az a drága tapasztalat is, hogy mi nem egy fényben, pompában, kényelemben élő nagyurnak vagyunk a meggyötört, szenvedő rabszolgái, hanem olyan urat szolgálunk, aki átszegzett, vérző lábakkal jár előttünk a szenvedések útján. Ha ő, a menny és föld Ura, kész volt rálépni erre az útra, mi, az ő hitvány, bűnös szolgái sem igényelhetünk más sorsot, mint az övé.

S ha ő, aki maga volt az igazság, szidalmaztatván nem szidalmazott, szenvedvén nem fenyegetőzött, hanem az ítéletet egészen rábízta Istenre, vajjon mi, akiknek az élete tele van bűnnel, igazságtalansággal, háboroghatunk és szitkozódhatunk-e, ha embertársaink részéről sértés és megbánás ér bennünket? Ha még a király fia sem formált jogot ahhoz, ami atyjának a jogkörébe tartozik, arcátlan tolakodás lenne, ha mi, az örökkévaló Isten kegyelemből élő, kicsinyke kis alattvalói ezt meg mernénk tenni. Ne feledjük, hogy minden ítélkezés, mások bűnei felett való pálcatorés tulajdonképen trónbitorlás, a szent Isten jogkörébe való illetéktelen beavatkozás.

Ha az újjászületés nagy csodáját átéltük már magunkban, a hivatásunk nem az, hogy lelki nyomorékok gyanánt tengődjünk ebben a világban, egyik betegségből a másikba esve, ember-

társainkat megbotránkoztatva, s a mi mennyei Atyánknak újabb meg újabb fájdalmat okozva, hanem hogy Jézus sebei által gyógyuljunk minden gyermekbetegségünkéből, s egészen meghalva a bűnnek, melyet Megváltó Urunk felvitt magával a kereszfára, az igazságnak élünk.

Tagadhatatlan, hogy az újjászületés után előfordulnak a keresztyén életben gyermekbetegségek is, de ezeknek egyáltalában nem kell halállal végződni. Annak, hogy Isten gyermekei között olyan nagy a gyermekhalandóság, nem Jézus az oka, hanem mi magunk. Ha olyan hittel tudunk odafordulni a mi mennyei Orvosunkhoz, mint az evangéliumi történetek betegei, s olyan hittel viszünk másokat is hozzá, mint a gutaütöttet a hozzátartozói, akkor mi is tapasztaljuk az ő gyógyító hatalmát és szeretetét.

Milyen fenséges dolog a lelki betegségekből kigyógyulva, a bűnnek meghalva az igazságnak élni. Az igazságnak élni azonban csak az tud, aki az igazságban él, ki állandóan Jézus közelében marad, az ige, az imádság és az úrvacsora által a vele való közösségben napról-napra erősödik, s tőle új, meg új erőt nyer az Istennek tetsző életre.

Kétségbeesésre semmi okunk nincs. Aki elhívott minket az élet útjára, meg is tud őrizni ezen minden gonosztól, hisz nagyobb és erősebb minden ellenségünkénél. Aki elkezdette bennünk a jó dolgot, el is fogja végezni. Csak arra legyen gondunk, hogy tőle se jobbra, se balra el ne térjünk, hanem mindig az ő nyomdokaiban haladjunk előre, a hűséges juhokra váró biztos menedékhely, az égi otthon felé.

Túrmezei Sándor
tokaji lelkész.

Elválás — viszontlátás.

Husvét utáni 3. vasárnapra. Délelőtt.

János 16, 16—26.

Kapcsolatot megszakítani, mely családi, rokoni, baráti, mindig megrázkódtatással jár. Valaki, aki nekünk kedves, hosszú útra, külföldre, vagy más világrészbe indul, elmenetelével fájdalmat okoz. Képzeletünk szertelenül csapong, mi minden történhetik vele. De van bennünk ilyenkor valami önkéntelen önzés is, mely magunkat nézi, mi minden történhetik velünk is. Hiányozni fog a szeretet, melyet tőle kaptunk, a jóság, melyben általa részesültünk, a támogató segítség, mellyel mellettünk volt. Nem szeretjük a hiányokat az életünkben. Ki fogja pótolni azokat? Amit megszoktunk, nehéz lemondani arról. Nem is annyira azt sajnáljuk, aki elmegy, hanem magunkat, akik itt maradunk. A vesztesek mi vagyunk. Hát még mikor nem egy kis időről, nem is egy hosszabb időről, hanem földi értelemben végleges elválásról van szó. Emberileg „örökre“ el kell búcsúzni, „sohasem“ látjuk egymást. Ez már végleg lever, úgy érezzük, nem lehet kibírni, nem vagyunk képesek elviselni.

Jézus búcsúzik tanítványaitól. Tudja, hogy milyen nagy megrázkódtatással fog ez járni rájuk nézve, azért hozzá készíteti őket óvatosan, lassan. Három év lelki közössége nagyon összefűzte őket. Ideális életközösség. Közös pénztár. Gondtalanlás. Jézus mindenről gondoskodik. Vándor élet terhe mellett annak változatossága. Tanításainak nagyszerűsége. Csodáinak fensége. Elragadó életjelenségei. Annyi örömmel, boldogsággal, békés megelégedéssel töltötték el a tanítványok szívét, hogy nem tudtak arra gondolni, egyszer ennek vége szakad majd. Hol vannak még a külső sikerek, eredmények, eljövendő diadalok? Messiási remények valóra válása, dicsőséges beteljesülések? Előkelő állások, vezető pozíciók Jézus mellett.

Most Jézus el akar menni. Idő előtt. Megkezdve, de nem befejezve munkáját. Jelzi távozását. Tanítványok megdöbbennek. Kétségbeesés ül ki arcukra. Egymásra néznek ijedten, hová akar menni, miért, mi lesz velük? Életük szakadékait ki tölti be? Miért voltak eddig vele? Miért hagytak és áldoztak fel eddigi életükből mindent, hogy követhessék Jézust? Egy egész világ omlik össze előttük. Ha így megy el, akkor beszédei szép szövegek, színes hasonlatok voltak, de nem isteni beszéd. Cselekedetei jótékonytársaikat gyakorló emberi munkák, de nem Isten által indított és véghez vitt csodák. Igaz, nem mondja, hogy végleg elmegy, sőt „egy kevés idő és nem láttok engem; és ismét egy kevés idő és megláttok majd engem; mert én az Atyához megyek“. De ez még rejtélyesebbé és homályosabbá teszi az elválást számukra. Észre veszi ezt Jézus is, hiszen nem csak titokzatosan néznek össze, hanem összedugják fejüket, sugdolózva, kérdegetve, érdeklődve egymástól, hogy mi akar ez lenni. Mi az a kevés idő? Nem értik. Különös és megmagyarázhatatlan számukra ez az elválás, nem is tudnának megnyugodni, ha Jézus meg nem magyarázná annak szükséges voltát.

Újra találkozni valakivel, akit nagyon régen nem láttunk, bár szívünkhöz nagyon oda van nőve, viszontlátni, aki rég elszakadt tőlünk, de lelki kapocs fűzött hozzá, — igen nagy örömet és boldogságot jelent az ember számára. A világháború borzalma elszakított élettársakat, gyermekeket szülőket és a hadifogság nyomorúsága évek hosszú során át tartott. Sok esetben már le is mondták, hogy életben legyen az apa, vagy testvér még. Mikor azután újra haza térhetett, mit jelentett az az anyai, vagy hitvesi szívnek. De mennyi gyötrelmes esztendőnek, hány álmatlan éjszakának kellett leperegni, mennyi könnynek elhullani, sóhajnak felszállni, míg ez a viszontlátás bekövetkezett.

Amikor a felvidék egy részének visszacsatolása alkalmával a bevonulások folytak, mindenki könnyes örömmel hallgatta a rádiót. De nem a külső pompa, dísz, még nem is az üdvívalás kapott meg, hanem a komáromi városbíró sírásba csukló hangja. Ez a könnyből fakadó öröm érezte meg, hogy mennyi megaláztatás, szenvedés és fájdalom után következett be a

szabadulás napja, az anyaországgal való egyesülés öröme, az elszakadt testvérekkel való találkozás boldogsága.

Igazi öröm csak fájdalom révén jön. Csak annak van értéke, amiért áldozatot hozunk. Az örömnnek is ára van.

Jézus oda irányítja tanítványai figyelmét az elválást követő viszontlátásra: „egy kevés idő és megláttok majd engem“. Jézus már látja a Golgotát, tudja, hogy meg kell áldoztatni rajta, mert csak így végezheti el a megváltást. Tudja azt is Jézus jól, hogy mindez milyen riadalmat és fájdalmat fog előidézni tanítványaiban: „sírtok és jajgattok ti, a világ pedig örül“.

De Jézus látja a husvéti nyitott sírt is előre és tudja, hogy a keresztfeszítés után jön a dicsőséges feltámadás is. „Egy kevés idő és megláttok majd engem.“ Szeretné, ha tanítványait hozzá tudná szoktatni e gondolathoz és megértenék már most, hogy „a ti szomorúságtok öröme fordul“.

Hogy világosabban megmagyarázza tanítványainak a fájdalomtól fakadó örömet, a szenvedésből jövő boldogságot, képet, hasonlatot használ újra, mint sok más esetben is tette. „Az asszony mikor szül, szomorúságban van, mert eljött az ő órája: de mikor megszüli az ő gyermekét, nem emlékszik többé a kínra az öröm miatt, hogy ember született a világra.“ Az édesanyák bizonyosságot tudnak tenni a szülés fájdalmáról, de arról a kimondhatatlan nagy örömről is, mely eltölti szívüket, amikor meglátják újszülött gyermeküket. Ehhez hasonlítja Jézus az elválás fájdalmát, de a viszontlátás boldog örömét is. Amikor majd szétfut az üldözött kis csapat, mert nem lesz velük Jézus, amikor majd hallgatagon és búsan mendegélnek az emmausi úton, milyen boldogság lesz felismerni a viszontlátott Mestert. Amikor bezárkóznak a jeruzsálemi felházba nagy félelmükben, milyen öröm tölti el szívüket, hogy újra felcsendül köztük az áldott szó: „Békesség néktek!“

De mindez a viszontlátási öröm nem mérhető ahhoz a találkozás boldogságához, amikor Jézus tanítványai a halál éjszakája után a feltámadás dicsőségében ismét együtt lehetnek Jézussal az Isten színe előtt. Ebben van számunkra az Igének legfontosabb üzenete, de a legnagyobb vigasztalása is. Kinek ne kellene ravatal mellett megállni, kinek ne kellene elválni attól, akit nagyon szeretett? Mivé lennénk, ha nem lenne hitünk a Jézus halálából fakadó feltámadásban, a nagy viszontlátásban. „Én az Atyához megyek“ — mondja Urunk Jézus. Akik Ő utána mennek és Vele Járnak, azok az Atyához jutnak, hogy együtt legyenek a Fiúval és mindazokkal, akik benne hisznek a Szentlélek ereje által.

A husvét utáni harmadik vasárnap evangéliumában, a mai Igében benne van Nagypéntek gyásza, — de Husvét diadala is: Elválás, — de a boldog viszontlátás is. Méltán nevezzük ezt jubilate vasárnapjának: Örvendezetek! Csendüljön meg ezen a napon az ősi zsoltár (66. zsoltár.) „Örvendezz Istennek, óh te egész föld.“

Menyhár István
keszthelyi lelkész.

Földi próbáért — mennyei dicsőség.

Husvét utáni 3. vasárnapra. Délután.

I. Péter 2, 11—20.

Isten minket embereket két hazával áldott meg. Az egyik e földi életünk színtere. Gondoskodik testünk fenntartásáról. Mi mindent ad számunkra e drága föld. Szeretjük is nagyon, hiszen ha kell életünket is áldozzuk érte. Mennyi könny és vér hullott érte már. Mit áldoztak őseink életéért, fennmaradásáért. Amiért sok, nagy áldozatot hoznak, annak van értéke. Hazánk minden darabjának nagy ára van, azért oly drága nekünk. Ez a haza azonban mégis csak ideiglenes otthon, ahol jövevények, átutazók vagyunk, hogy az örök otthon felé tartsunk. Ez a másik haza, a lelki életünk tovább folytatásának, az örökéletnek színtere. Aki ezt a hazát birni akarja, annak áldozatot kell hozni érte. Aki ebben polgárjogot akar szerezni, annak küzdeni, harcolni kell érte. A harc színtere e föld, a győzelem helye a menny. Ahogy megállunk e földi életben, olyan lesz örökéletünk. Erre int az apostol: „tartóztassátok meg magatokat a testi kívánságoktól, amelyek a lélek ellen vitézkednek.“

A test és lélek örök harcban van egymással, melyben mind-egyik uralomra tör. Ha le tudjuk győzni a test kívánságait, ha bilincsekbe tudjuk verni a testünkben lévő sátánt, ha ki tudjuk vonni hatása alól lelkünket és szabadságát biztosítjuk, akkor megálljuk a földi próbát s mennyei dicsőséget nyerünk érte. Krisztus tanítványait ellenséges szemmel nézik a pogányok és rágalmazzák őket. Tehát minden lépésükre, cselekedetükre vigyázni kell, azoknak olyanoknak kell lenni, hogy azokért és azokon keresztül Istennek dicsősége hirdettessék. Mi evangélikus keresztyének majdnem mindenütt kisebbségben élünk földi hazánkban és egy ellenséges tábor figyelésének vagyunk kitéve. Életünkkel dicsőítjük-e az Istent?

Senki sem vonhatja ki magát a közösségi berendezkedések alól, a földi haza egész vonalán. Így a feljebbvalók hatásköréből sem, melyeket e közösségek állítanak fel. A feljebbvalóknak engedelmességgel tartozik a keresztyén ember, mert úgy kell azokat tekinteni, mint akiket az Úr rendelt föléjük a jó rend kedvéért.

Megtörténhetik, hogy a felsőbb hatalmasság visszaél a hatalommal és nem az Isten rendelése szerint végzi el munkakörét. Sőt a sátán szolgálatába áll és egyenesen Isten ügye ellen tör. Gondoljunk a bolsevista Oroszország vörös poklára, az ottani keresztyének sok szenvedésére, nyomorúságára. A Spanyolországban lezajlott eseményekre, vagy az éppen 20 évvel ezelőtti magyarországi kommunista rémuralom szomorú és fájdalmas hónapjaira. Ellenszegülni az ilyen erőszaknak nem lehet. Isten sokszor próbás időkbe és helyzetekbe állítja gyermekeit. De az Úrnak mindennel célja és terve van. Földi próbán keresztül jutunk el a mennyei dicsőséghez. Azért ahová Isten állított, ott

meg kell állanunk. Jézusnak mit kellett elviselnie, hogy Isten akaratát teljesítse és a reábízott feladatot elvégezze. Nagypénteknek kellett lenni, hogy husvét lehessen belőle. Meg kellett aláztatnia, hogy felmagasztaltassék.

A keresztyén embernek földi élete lehet sokszor tűrés, szenvedés, nyomorúság, melyeket méltatlanul kell elviselni. De ha ezzel Isten dicsőségét szolgáljuk, akkor mindezeket viselnünk kell. Földi küzdelem ideig való, — égi béke örökké tartó. Mennél nagyobb a földi próba, annál drágább a mennyei dicsőség.

Menyhár István
keszthelyi lelkész.

Könyvismertetés.

Gáncs Aladár: Serkenj föl, aki aluszol. Szerkesztette: Scholz László. Budapest, 1939. A Magyarhoni Evangélikus Misszióegyesület kiadása.

Ezt a kötetet Gáncs Aladár munkáiból állította össze Scholz László s ezzel nagy hálaára kötelezte evangélikus egyházunkat.

A gyűjtemény értékét tartalmi gazdagsága biztosítja. Hármastagózasban tanulmányokat közöl Gáncs Aladár munkái közül. Különösen figyelmet érdemel: „Az ébredés történetének áttekintése“, „Luther és az ébredés“, „A megtérés az újabb theologia megvilágítása nyomán“ című munkája. Ébresztő igehirdetői munkáját értékes és jellemző prédikációi képviselik. Azután leveleiből közöl egyes részeket a gyűjtemény, melyek baráti és lelkipásztori lelkületének meghatározó biznyságait szolgáltatják. A kötet élén Gáncs Aladár arcképét találjuk, végén pedig egyéniségének és munkásságának hűséges lelki-képét.

A mű értékét nemcsak tartalmi gazdagsága, hanem programmszerűsége is biztosítja. Egyházunk megrajzolatlan helyzetképét érezteti s eszmélésre indít. A lelkiébredés szükségérzetével felrázza a pásztori lelket s helyes irányban indított igehirdetői és pásztori munkára kötelez.

Az egész kötet önkéntelen biznyságtétel arról, hogy Gáncs Aladár sokszor megmosolygott, lekicsinyelt, mellékvágányra szorított munkája elvászthatatlan egyházunk jövődjétől. A mulandó ember sirba hanyatlik, de munkairányában megjelölt szolgálata megmarad és folytatódik.

Misszióegyesületünk áldott munkát végzett, midőn ezt a művet megjelentette. Lelkipásztoraink pedig önmagukkal, gyülekezetükkel és egyházunkkal tesznek jót, ha ezt a munkát áttanulmányozzák s tanulságait szolgálatukba beépitik.

A miskolci jogakadémia symbolikus országos zsinatának naplója.
Egybeállította Novák István.

A tiszai egyházkerület miskolci jogakadémiája érdekes egyházi szeminárium munkát végez olyképen, hogy symbolikus zsinatot tart az akadémia ifjúságával s ezzel az egyház törvényhozó munkájára ad példát.

A jogilag is szabályszerűen megalakult symbolikus zsinat az Egyházi Alkotmány első, második és harmadik részébe foglalt egyházalkotmányi és kormányzati rendelkezések reformjával foglalkozott. Azután az állami hatóságok segédkezéséről, az egyházi autonómia fokozottabb belső kiépítéséről, a magasabb egyházi testületek kialakításánál a képviselői rendszer érvényre juttatásáról stb. tárgyalt nagyon érdekes, sokszor elmélyedő és helytálló érvek alkalmazásával.

A symbolikus zsinat tárgyalásánál különösen egyházi szempontok érvényesültek, de az egész munka egyházi szempontból is értéket jelent.

A symbolikus zsinat naplója a jogakadémia egyházi szemináriumának kiadványaképpen jelent meg.

Hitvalló sereg. Evangélikus konfirmandusok lapja. Szerkeszti: *Németh Károly* esperes és *Szabó József* lelkész. Kiadja a Harangszó.

Evenként három számban megjelenő időszaki lap, mely a konfirmandus sereg lelki vezetését, egyházszeretetének elmélyítését tette feladatává. Hitet és életet sugárzó közleményei közvetlen hangon szólnak a konfirmandusokhoz. Lekötik érdeklődésüket s elevenségükkkel egy táborba tereklik őket.

A Hitvalló sereg 9,000 magyar evangélikus konfirmandus számára készül. A szerkesztő és kiadó elgondolása szerint a gyülekezetek megfelelő példányszámban beszerzik ezt az eleven szellemű konfirmandus lapocskát, úgy hogy minden konfirmandus ingyen kapja azt meg.

A márciusban megjelent szám az első hitágazatról közöl közleményeket. Az április elején megjelenő szám a második hitágazatról fog szólni.

Melegen ajánljuk ezt a kis lapot lelkészeink figyelmébe s kérjük, hogy a gyülekezet segítségével juttassák azt el minden konfirmandus kezébe.